

A Vasárnapi Ujság hetenként egyszer nagy negyedrében egy és fél iven jelenik meg. — Előfizetési díj január-juniussig, azaz: 6 hónapra Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai úton a Politikai Ujdonságokkal együtt 4 ft. pp. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó.

Szabó Ádám,

a magyar néptanítók Nesztora.

A Vasárnapi Ujságnak azon jó tulajdonsága van, hogy minden tekintet nélkül rangra és osztályra, részrehajlatlanul ismerteti meg velünk érdeműs egyének arcképeit s életét. Méltán kérek abban egy kis helyet az én érdemes öregem számára is.

Egy futó pillanat ez igénytelen alakra — s megtudjátok, mellyik osztály tagja áll előttetek. — Tisztelettel hajlok én meg az ősz hadfi előtt, kinek babéros homlokáról az aratott diadalok dicsősége ragyog, — tisztelettel a polgári pálya férfja előtt, ki magas hivatását felfogva, nemes önzéstelen kebelrel fáradozott hosszú évek során át a közjó előmozdításában; — tisztelem a tudomány és művészet választottait; — de a kegyelet ellenállhatlan érzése ragadja meg mindannyiszor keblemet, valahányszor az iskola szük falai és pora között megöszült aggastyánokkal találkozom.

Ezek homlokáról nem ragyog a világi dicsőség babéra; ott ülnek a nehéz gondszülte redők, tanúi ama hosszú küzdelmes évek sorának, mellyeken egész nemzedékek nőttek fel kezök alatt, kiket mint megannyi gyöngéd csemetéket, hiven ápoltak, hogy idővel, midőn a nekik szánt földbe ültetik át, az élet viszontagságaival daczoló s magoknak és másoknak enyhet adó terebélyes, gyümölcsöző fákká válhassanak. Ezek jöttek el hozzájok s mentek el tőlök, kiknek ők mutatták meg a felvilágosodottság és szellemi kincsek tárházát, kiknek lelkébe ők hintették a vallás és erkölcs boldogságot termő magvait. S mennyi türelembe, bajba és fáradságba került mind ez — ki tudná előszámlálni? S rendszeren mikép szokta a világ jutalmazni e fáradozókat? — mindnyájan el tudnók mondani. — Mi kevés helyen méltányolták eléggé a néptanító munkáját? Ellenkezőleg hányszor kelle hallanunk zsémbes zugolódást, midőn a mester munkája hérét, szegényes gabona-illetékét szedi be, midőn megérdemelt garasait követeli? Most már országvilág elismeri, hogy az iskolamesterek épen olly tisztos, mint fontos osztályt képeznek

s hogy az ő kezökben nyugszik, az ő képességöktől s buzgalmuktól függ nagy részben a nép s ez által az ország erkölcsi és anyagi jóléte, mert ők rakják le a nép fiatal nemzedékének szívébe azon alapot, melly ha nemes, szilárd és erős, bizvást épitheted föléje az emberi erény és tökély legtartósabb oszlopaít.

És mégis a népnevelők osztálya az, melly legkevesebb méltánylatban részesül, vagy — mondjuk, jobb jövő reményében — *részesült*. — Anyagi szükség, lenézés, sok esetben hálátlanság volt fáradozásaiknak, nemes küzdésének jutalma, — többnyire a kötelesség teljesítés öntudatára levén utalva. Azonban miveltebb irányu, a szellemi munkát inkább méltányoló korunk s eddig tett számos szép tapasztalásunk reménylenünk engedi, hogy e téren nem úgy lesz már, mint volt régen. Adja Isten saját nemzeti érdekünkben, hogy ne is legyen úgy.

Azért ne is zugolódjunk a multakért, hanem bizzunk e részben is egy jobb jövőben.

Szabadjon ezek elmondása után e lapok olvasóinak ez igénytelen arcképben egy az iskola küzdterén megöszült bajnokot bemutatnom.

Szabó Ádám ez, talán a legrégibb, legérdemesebb magyar iskolatanítók egyike, ki még a mult század közepén született 1766-ik év szeptember 17-én Zalamegye Szent-Grót nevü mezővárosában, hol is evang. lelkész hiányában az ottani kath. plébános által kereszteltetett meg. Tanulmányait a szomszéd Vasmege nemes-dömölki iskoláiban kezdé s folytatá egész a grammatikáig. — Szülei látván a vas türelmet és szorgalmat, mellyet tanulmányaiban ki-

Szabó Ádám, néptanító.

fejtett, elhatározzák őt a tudományos pályára képezni s e végre a soproni lyceumba iraták be. Ott azonban a retorika végezte után leküzdhetlen hajlam támadott lelkében a tanítói pályára — s kívánsága nem sokára teljesült is, mert 1786-ban Malomsokon (Győrmege) rendes tanítóvá lön, hol hat évet töltött. Innét Nemes-Dömölkre s később ennek filiájába hivatott, melly két utóbbi

helyen összesen 17. évig működve, ujlag a veszprémmegyei *Csékutra* választatott meg prédikáló tanítónak. Innét végre 1821. évben július 12-én a veszprémmegyei nagy-démi evangélikus leánygyülekezet hívta meg prédikáló tanítónak, hol is hivatalát kitartó erélyvel s buzgósággal egész 1855-ig folytatta, midőn a gyülekezet, aggkorát tekintetbe véve, nyugalomba helyezé. Ez aggastyán *ki 70. évig működött* a rögös népnevelési pályán, még most is, 92. éves korában meglehetősen erőnek és jó egészségnek örvend. Sőt él még neje is. Megható, ez agg párnak nagyanyákká öszült leányal mellett az élet első tavaszában álló gyermekeit is láthatni.

Szívéből fogja ohajtani velünk mindenki, hogy a derék aggastyán életének végnapjai megérdemlett áldás és öröm közt folyjanak le!

Emléksorok Petőfitől. *)

(Emlékkönyvbe N.-Károly, oct. 23-án 1846.)

A szerelemnek asztaláról

Nem ittunk mi közös pohárból,
Mégis, ha egy hosszú öröm lesz életem,
Azt én, leányka, csak neked köszönhetem.

S ha meg fogom siratni a napot,
A mellyben életem fogantatott,
Ha nem lesz a világon többé örömem,
Azt is, leányka, csak neked köszönhetem.

Csudálkozol? ezt meg nem foghatod?

Gondolkozzál csak . . . kitalálhatod. —

Petőfi Sándor.

Egy kis köpeny története.

(Eredeti mese.)

Furcsa kis köpeny volt ez; megérdemli, hogy története, retentő például minden kis köpenynek, örök időre följegyeztessék.

Tulajdonképen igazságtalanság, őt kicsinynek nevezni, miután épen nagy volta által lett nevezetessé. Persze, hogy ez nem az ő érdeme volt, mert dehogy volt ő nagy, dehogy! csak gazdája volt kicsiny. Még pedig ugyan csak kicsinynek kellett lennie, hogy még ez a kis köpeny is fölötte nagy volt hozzá képest.

De a dolog illetén állását a kis köpeny még csak nem is sejté, hanem valóságosan nagynak tartotta magát. Nagyravágyó volt, igen, határtalan nagyravágyó, de nem nagy. Minden baj onnan eredt, hogy e két fogalmat összezavarta. De nem menthető-e ez nála, sőt természetes, miután egyre azt hallotta maga felől mondatni:

„Oh, az a nagy köpeny! Nézzétek csak azt a nagy köpenyt!”

Bizony e felkiáltás örökös hallása szilárdabb szövetü portékát is elszédíthetett és önhitté tehetett volna, mint egy ilyen tapasztalatlan, gyöngye köpenykét.

Hogy ő magától nem jött arra a gondolatra, hogy tulajdonképen nem ő nagy, hanem gazdája kicsi, ki róhatná ezt neki föl? Mért nem kiáltottak hát így föl az emberek, mikor kis gazdája vele sétálgatott, vagyis inkább ő sétálgatott kis gazdájával:

„Oh, az a kis ember! Nézzétek csak azt a kis embert!”

Ez aztán jobban megfelelt volna az igazságnak; de hogy az emberek balul fogták föl a dolgot, arról ő nem tehetett. Azt pedig még szintén nem tudhatta, hogy gyakran épen ellenkezője áll annak, mit az emberek mondanak. Énnyi élettapasztalással még nem bírhatott, mert hiszen még nem rég került ki a szabó kezei közül, és még olyan ifju, olyan romlatlan, ép köpenyke volt.

Mikor a szabó haza vitte, s a kis fiu először felpróbálta, csak úgy reszketett az örömtől. De nem a köpeny, hanem a kis fiu; mert mi a köpenyt illeti, az még akkor olyan eszméletlenségbe volt süllyedve, mint valami ujszülött gyermek. Az első szó, melly öntudatát fölrazá s őt eszméletre ébreszté, a kis fiu anyjától származék, ki így kiáltott fel:

„Oh, milyen nagy ez a köpeny!”

Ekkor hallá magát legelőször nagynak nevezni, ekkor támadt

benne legelső sejtelve annak, mit későbbben annyira kifejlesztett ezen felkiáltás számtalanszori hallása. — Az anya felkiáltására ezt válaszolá a szabó:

„Azon könnyen lehet segíteni. El kell vágni valamit belőle. Mindjárt rövidebb lesz!”

S ezt olyan hidegvérűen mondá. Maga sem tudta a köpeny, miért, de olyan aggodalom, olyan félelem szállta meg e szavak hallatára. Borzadva várta, mint fogják őt megrövidíteni. Amde nem hiában bírnak az anyák gyöngédebb, érzőbb szívvel, mint mások, mert mintha csak megértette volna a kis köpeny rettegését, tagadólág válaszolt annak a kegyetlen szabónak:

„Éjh, mégis kár volna! Jó lesz az így is; majd belenő a gyermek idővel. Ugy aztán így jobban megóvja őt a hidegtől. Ugyis naponkint az iskolába fog benne járni e hideg időben, hát nem tesz semmit, ha kissé nagyobb is, legalább melegebbet tart, Isten neki, ha már meg van, hadd maradjon így, jó lesz az így is!”

Oh, milyen hálás érzés fogta el a köpenyt e védő szavak hallatára! Meg aztán valami olyan önértetféle is kezdett benne föltámadni azon gondolatra, hogy majd naponkint az iskolába fog járni, hogy ezt a kis piros arczu, pajkos szemü fiucska majd ő fogja megóvni a hidegtől. Megfogadta, hogy olyan melegen fogja tartani, mint csak tőle telik. Már csak anyjának, annak a jó asszonynak a kedvéért is, ki őt megmentette a szabó ollójától, ki őt nem hagyta megrövidíteni. Csupán az iránt szeretett volna tisztába jönni, hogy voltaképen ő jár-e a fiu kedvéért, vagy pedig a fiu jár-e az ő kedvéért az iskolába? Képes volt ez utóbbithinni. No, de majd megvállik.

Más nap hát csakugyan elmentek az iskolába. Az első szoba tele volt aggatva tömérdek köpenynyel. Mindegyik külön-külön szegen csüggött és mindannyi fölé egy-egy kalap vagy sapka volt helyezve. A kis fiu is fölkasztá köpenyét, föléje pedig sapkáját. Aztán a fiuk bementek egy másik nagy terebe, mellybe ugy szeretett volna a köpeny csak egy pillantást is vethetni, mert onnan olyan csodás hangzavar és iszonyu zszibongás hallatszott, mellyet sehogy sem tudott magának megmagyarázni. Töprekedett rajta, mi történhetik ott, míg csak bele nem fáradt; végre fölhagyott vele, és saját környezetét kezdé szemügyre venni. Volt mit látnia, mert ugyan nagy társaságban találta magát. Azt sem tudta hamarjában, hova nézzen. Volt itt sok, nálánál előkelőbb, gazdagabb köpeny; amde még sokkal több, nálánál alábbvaló, szegényesebb. Émezektől, a mint egyszer végig tekintett rajtok, elfordult, mert olyan piszkosak, sőt uram bocsá! még rongyosak is voltak. Oh, de mennyivel érdekesebbek voltak amazok! Volt köztük bársony galléros, selyem béllésű, sőt volt egy, egészen bársonyból is. Szintén megszeppenülve érzé magát ezeknek láttára, mert hiszen neki sem bársony galléra, sem selyem béllése nem volt. Nagyságával vigasztalta meg magát.

Egyszerre csak kizudultak a fiúk abból a lármás teremből. Hanem még csak most ütöttek ám igazi lármát! Ha füle volt volna a szegény köpenynek, most bizonyára megsiketül. Így csak elkábult e sok lármázó, kiáltozó fiu láttára és hallatára, hogy nem volt képes e zajongó tömegben saját gazdájára ismerni, s ijedtében lesett a szegről, egy idegen fiunak a nyaka közé. Véletlenül épen arra a fiura talált esni, a kié azaz egészen bársony köpeny volt. A mint ez a tévedést észrevette, fitymálva és megvetéssel dobta le magáról a földre; sőt még rá is tapodott. Ez mondhatlanul sértette és megalázta a kis köpenyt. Amde erre kis gazdája oda jött, fölvette őt a földről, és olyan részvétellel vizsgálgatta, ha nem történt-e valami baja.

„Oh, te jó, nemeslelkű fiu!” gondola magában a köpeny. Még ez nem volt elég, hanem a kis fiu oda lépett a bársony köpenyes fiu elé, s haraggal rákiáltott:

„Hallod-e te, mit dobod le az én új köpenyemet a földre? Majd fölvetetem veled, tudom megemlegeted!”

Amaz végig nézett rajta, de látván, hogy a kis fiu erősebb nálánál, hát nem viszonozott semmit, hanem lenézte őt, és hátat fordított neki. S a köpeny olyan meleg hálával simult a fiuhoz, és örök barátságot fogadott neki.

„Jótét helyébe jót várj! te pártomat fogtad, én is óvni foglak a hidegtől, te jó fiu, te bátor fiu!” suhogta egyre a köpeny, mikor a lépcsőn lementek.

Mikor leértek, a megsértett bársony köpenyes fiu, kit már ekkor egy inas vezetett kézen, egy percze megállt a kapu alatt, és csufolódva kiáltozott a kis fiu után:

*) Elhunyt költők minden sora közkinca, mellyet eltitkolni vétek. Hiteles kézből vettük e napokban ez eddig ismeretlen s költőnk szépen jellemző sorokat, miknek közelebbi megértésére annyit el kell mondanunk, hogy azokat kedvese legjobb barátjának emlékkönyvébe írta. — Szerk.

„Hohó, köpeny, hova viszed azt a fiut? Nini, a nagyapja köpenye van rajta! Nini, az a nagy köpeny!”

Hogy mindebben micsoda csufság lehet, azt a kis köpeny el nem tudta képzelni; de hogy az akar lenni, azt jól látta a bársony köpenyes fiu gunyosan vigyorgó arcából és csufolódó hangjából. Ugyancsak kíváncsi volt; mit felel majd az ő kis gazdája; vajjon az esze is ugy helyén van-e, mint a millyen jó és bátor? De halljuk:

„Nagy bizony, nagyobb, mint a te kis eszed!” felelt vissza a kigunyolt fiu. No, ezt ugyan jól mondta, mert a bársony köpenyes fiu volt a legroszabb tanuló az egész iskolában. No, ugyan be is felelt neki!

E napságtól fogva nem volt a kis fiunak hivebb barátja a köpenynél. Hétköznap az iskolába, vasárnap pedig sétálni, mindig csak együtt mentek ők. A fiucska épen ugy szerette köpenyét, mint az ötét. Sőt még a fiucska anyja is, az a jó asszony, ki nem hagyá őt elvágni, az is ugy gyönyörködött benne; abból látta a köpeny, hogy séta alkalmával, valahányszor csak rá tekintett, mindig olyan örömteljesen mosolygott rája. Azt persze megint nem tudhatta a szegény köpeny, hogy az a mosoly nem őt, hanem a kis fiut illeti. Hogy tudhatta volna az ártatlan, hogy mikor a köpenyre mosolyognak az asszonyok, akkor a gazdájára gondolnak! Tévedésében még jobban megerősíté őt következő esemény. Egy reggel, nem találván hamar nagykendőjét az anya, nevetve a kis köpenyt veté magára, s így szólt fiához:

„Ejnye, látod, millyen jó köpenyed van neked! millyen meleg, millyen kényelmes; jövő tavasszal kölcsön veszem tőled, hiszen épen olyan, mint valami divatos mantilla!”

No, ez már fölötté sok volt a kis köpenynek; ennyi dicséretet nem birt elviselni. Elszédült és leesett a nő válláról, mint akkor az iskolában a szegről. Ámde most senki sem nézett rá megvetéssel, senki sem tapodott rá, nem bizony, hanem szépen fölvetették, és gondosan kikefélték, kitisztogatták, a hol poros lett.

Oh, millyen áldott, jó emberek vannak a világon!

És a kis köpeny napról napra boldogabb lön, és egyre több okot talált a meglepedésre. Valóban szerencsés csillagzat alatt született, miről mindinkább meggyőződött. Kivált idővel, midőn észre kezdé venni, hogy mindenki elmosolyodik, a mint őt megpillantja. Minek tulajdonítsa ezt? Mi lehet ez? Bizonyára nem más, mint valami különös büverő, melylyel őt a sors megáldá, büverő, melly mosolyt idéz mindenki arcára, ki őt meglátja. Teljes erejéből figyelni kezdett hát, hogy magának bizonyosságot szerezzen; szemügyre vett mindenkit, ki csak elhaladt mellettök, és csakugyan, oh csodák csodája; minél élesebben figyelt, annál inkább meggyőződhetett sejtelmének igazsága felől. Igen, igen! a hányan csak rápillantottak, azonnal mindannyinak arcán látható volt a büverő hatása: mosoly világította meg, ha csak egy perczre is, csak futólag is, a legsötétebb arcot. Boldog, boldogtalan elmosolyodott, midőn a kis köpenyt megpillantotta. Nem szerencsés adománya-e ez a sorsnak, mosolyt, *önkéntelen, természetes* mosolyt idézhetni bárkinek arcára? Hejh, sok arczon ugy tűnik föl ez elmosolyodás, mintha egy örök sötétségű börtönbe egyszerre csak egy kis fényes, ragyogó csillag tévedne be! Csoda-e, ha a kis köpeny tulment e felfödözés fölötti örömeiben a kellő határon? Hát még egyszer mi történik! A mint szépen mendegéltek, a kis fiu, és a köpenyke, hát találkoznak egy híres nagy emberrel; ugy el volt mélyedve; nem csoda: épen saját nagysága fölött merengett, mi rája nézve bizonynyal a legfontosabb és legkellemebb foglalkozás lehetett. Azonban, a mint elmélyedése közben véletlenül fölnéz, tekintete épen a kis köpenyre esik, s ez, ez az épen saját nagyságának gondolatával foglalkozó nagy ember, nemcsak elmosolyodott, hanem még vissza is nézett s így kiállott utánok:

„Ejnye, kis öcsém, beh nagy köpenye van! Adja Isten, hogy minél előbb bele nőjön!”

Ez már aztán több volt az elégnél, ez mindent fölülmult. Kivált, midőn otthon hallá, hogyan dicsékszik kis gazdája édes anyjának, hogy azzal a nagy, híres emberrel beszélt, kit annyiszor említettek előtte és mutattak neki az utcán. A köpeny ugyan azon véleményben volt, hogy hiszen tulajdonképen csak az a nagy ember beszélt, az is csak utánok kiállott, mikor mentében vissza fordult, a kis fiu pedig egy szót sem válaszolt. De ahoz ő nem értett. Mert a kis fiu azt hitte, hogy mind azt el is mondta, mit a megtiszteltetés fölötti örömeiben egész hazáig gondolt. Azt vélte, hogy az a híres, nagy ember azt mind meghallotta, a mit az ő szive olyan

hangosan dobogott meglepetésében. Annyiban maradt hát, hogy a kis fiu beszélt azzal a híres, nagy emberrel. Millyen büszke volt rá a köpeny, hogy ezt neki köszönheti kis gazdája.

Későbbén még egy körülmény szolgáltatott okot a kis köpenynek a büszkélkedésre, melly most már mindinkább elbizakodássá kezdé fajulni. Az iskolában t. i. hogy, hogy nem, néhány tentafoltot kapott, no ekkor már nem ismert határt önhiúságra.

„Éz olyan tudós szint kölcsönöz! Mindjárt meglátják rajtam, hogy iskolába járok, hogy tentával van dolgom, hogy irással foglalkozom. Szent Isten! hátha épen valami író köpenyének gondolának!”

S ugy igyekezett, hogy minél inkább kimutathassa tentafoltos részeit. Ettől fogva aztán nem lehele többé a kis köpenynyel birni. Megfeledkezett kis gazdája iránti hálájáról és ragaszkodásáról. Nem igyekezett neki jó meleget tartani, nem simult hozzá; hanem csak ugy repült körülötte, felfujta magát, kidagadt, mint valami vitorla, a széltől; minek aztán az lett a szomorú következménye, hogy a szegény kis fiu, kit többé nem óvott a hidegtől, egyszerre csak meghűtötte magát, és veszélyesen beteg lett, ugy, hogy ágyba kelle őt fektetni, hol anyjának kimondhatlan szomorúságára sokáig, hosszú napokon és heteken át szenvedett.

Ettől fogva hanyatlásnak indult, és pedig méltán, a kis köpeny sorsa. Mert mire a kis fiu ismét kijárhatott, ugy megnyujtotta őt a hideglelés, mit a meghülés következtében kapott, hogy a köpenyt többé senki sem találta rajta nagynak; nem hallá tehát soha többé nagynak nevezni magát, mi ugy sérté büszkeségét. Ezentul nemis idézett mosolyt senki arcára. Büverejét elvesztette. Méltán lakolt elbizakodásáért és hálátlanságáért.

Nem sokára tavasz lett.

„No, most már,“ vigasztalá magát a kis köpeny, „nem a kis fiu, hanem anyja fog viselni. Hiszen azt mondta egykor, épen olyan vagyok, mint valami divatos mantilla. Oh, még ezt a szót is jól megjegyeztem magamnak!”

De reménye nem teljesült. Bizonyára azért nem kelle többé a fiu anyjának, mert az ő kedves fiacska-ját meg hagyta hűlni a télen, és annak olyan nagy betegséget okozott. Ugy kellett neki!

Mikor aztán egészen kitavaszkodott, beakaszták a kis köpenyt egy sötét ruhatartó szekrénybe, és rázárták az ajtót. Mintha csak el volt volna temetve. Senki sem bámulta nagyságát, senki sem mosolygott rá, szóval, még csak nem is gondolt rá senki! Oh, pedig ugy megszokta, ugy megkivánta, hogy figyelmet gerjesszen; olyan életszükséggé vált nála a megbámultatás.

Szörnyü busulásnak adta hát magát. — Ugy neki busulta magát, hogy a moly is beleesett. Minél inkább gyötörték őt kínzó gondolatai, annál inkább rágódott rajta a moly. Észébe jutott fénykora, észébe jutott későbbi hanyavetisége és felfuvalkodása, hálátlan magaviselete, és átlátta, hogy méltán lakol büneiért. Minél jobban bánkódott, annál jobban pusztitá a moly; annál kegyetlenebbül rágódott rajta és emészté őt.

Végre egész lyukak lettek rajta; ugy, hogy mikor ősszel elővették, már nem hordhatta többé a kis fiu, annyira át volt lyugatva. Eladták. Egy házaló zsidó vette meg. Olyan keveset adott érte, hogy a kis köpeny elszégyelte magát. Millyen keservesen vált meg a háztól, mellyben pályáját annyi biztató előjel mellett kezdé meg, — a kis fiutól, ki őt ugy szerette, és neki olyan vitézül pártját fogta, és kinek ő ezt olyan rut hálátlansággal viszonzta, — a kis fiu anyjától, ki őt mantilla gyanánt hordani akarta. Kimerülve és reménytelenül várta, mit hoz rá a jövő. A zsidótól megvette egy targonczás, de nem, mint előbb a köpeny gondolá, tán kis fia számára, nem, hanem magának. Az ám, pedig olyan nagy, erős ember volt, olyan széles vállu, hogy a kis köpeny a legjobb szándékkal sem birta őt átérni, bármint terjeszkedett is, nem volt képes őt csak imigy-amigy is betakarni. Minden igyekezete hiában volt; csak ugy libegett a targonczás körül, mint valami kis gallér, mi azt különösen mulattatá, ki maga is csak föllegajtónak csufolá őt. No, hiszen, volt itt mit hallania! Istenem, hogy változnak az idők! Egykor mindenki nagynak nevezé őt, és nagyságáért bámulá meg, most meg egyre kicsinynek nevezni hallá magát, és kicsiny voltáért kigunyoltatni és kinevetetni. Pedig egy szállal sem volt kisebb, mint hajdanában, nagy korában.

Világgyüüllővé vált és foszlásnak indult keserűségében. Legjobban gyüüllötte gazdáját, és minden áron szabadulni akart tőle. Egy darabig remélte, hogy ha nem óvja azt meg a csipős széltől és

hidegtől, az majd megbetegszik, mint egykor a kis fiu. Minél jobban fujt hát a szél, annál szellősebben röpködött körülötte, világért sem simult volna hozzája. De nem nyert vele semmit. Ugy látszott, gazdája őt nem is a hideg ellen, csak czifraságból hordja. Mert bármily hideg volt, soha esze ágába sem jutott, köpenyét maga körül összébb vonni, hanem ilyenkor el kezdett szitkozódni s ha ez sem használt, hát füttyörészni. Ez szolgált neki óvszerül a hideg ellen, nem pedig a köpeny.

Végre megadta hát magát és megnyugodott sorsában. Tudta, ugy sem tart már soká. — Csak néhány szál kötő még az élethez. Ha ez elszakad, tudta hogy pályája be lesz fejezve, és vége lesz mindennek, jónak, rosznak.

Nem csalódott. De minthogy végképen semmi sem enyészhetik el a természetben, hanem más alakot öltve, s új életet kezdve, folytatja tovább létezését minden, hát ő vele is ugy történt: miután köpenynek már végképen használhatlanná vált, megszűnt köpeny lenni, a targonczás széttepte, és darabjait csizmakapczának használta. Ezen mondhatatlanul megalázó átalakulásban folytatta hát viszontagságteljes lételetét.

A nemzeti lovarda Pesten.

„Hiába Pest csak Pest!” írta Petőfi ezelőtt vagy tizennégy esztendővel; hátha most láthatná Pestet, mit írna most róla! Mert lassacskán bár, de mégis csak haladunk, még pedig előre és nem visszafelé!

Pest mindinkább méltó lesz országfővárosi rangjára és mindinkább alkalmassá válik, mindennemű anyagi és szellemi igényeknek megfelelni, ugy hogy ma-holnap feltalálható lesz itt is mindazon nemesebb élvezet, mellynél fogva a külföld fővárosai olly el-lenállhatlan vonzerővel bírnak a művelt és gazdag osztályok tagjaira nézve.

Pest ismét egy szép épülettel gazdagodott, egyleteinek száma pedig egygyel növekedett. — Ez egylet a nemzeti lovar-egylet.

Az épület, mellyet ez egylet Pesten a nemzeti muzeum szomszédságában bír, s mellyet itt e képen mutatunk be, csak félév alatt épült és ismét bizony-ságul szolgál arra, milly hatalmas erő rejlik az egyesületi szellemben.

Mult tavasszal Szapáry Antal gróf indítványára főurakból társaság állt össze, azon célból, hogy részvények útján egy nagyobb szerű épületet emeljen, melly lovardát, lövöldét, vívó- testgyakorló- és idővel tán táncztermet is egyesítene magában. Az ugyan Szapáry Antal gróf által előmutatott s Ybl építész által készített épületterv kiviteléhez előleges költségvetés szerint

120,000 pft. volt szükséges, melly 200 ftos alapító-részvények útján volt egybehozandó.

Az alapszabályok kidolgozására, felterjesztésére, a részvényjegyek kibocsátására s a munka megkezdésére ideiglenes bizottmányt neveztek, mellynek elnökeül az érdemes indítványzó Szapáry Antal grófot, tagjainul pedig Wenkheim Béla báró, Almásy György, Károlyi György, Festetics Ágost és Győry László grófokat választák meg. — Az alapszabályok felsőbb helyen

megegerősítést nyertek; a részvények gyorsan keltek; az elnök gróf a munkát megkezdte és olly erélylyel folytatta, hogy a lovarda, mellynek épületéhez az első szeker homok 1857-ki jun. 26-án vitetett, 1858-ki jan. 7-én már megnyitott.

A megnyitás a nevezett napon délután 2 órakor ment végbe számos intézeti tag jelenlétében. Az intézeti elnök a helyiségeket bemutató a jelen volt fő-rangu hölgyeknek is. Ezután Wenkheim Béla báró nyitotta meg a lovaglópályát, mellyen ő először lovagolt gr. Keglevich Béla és Benicsky Ferencz urakkal.

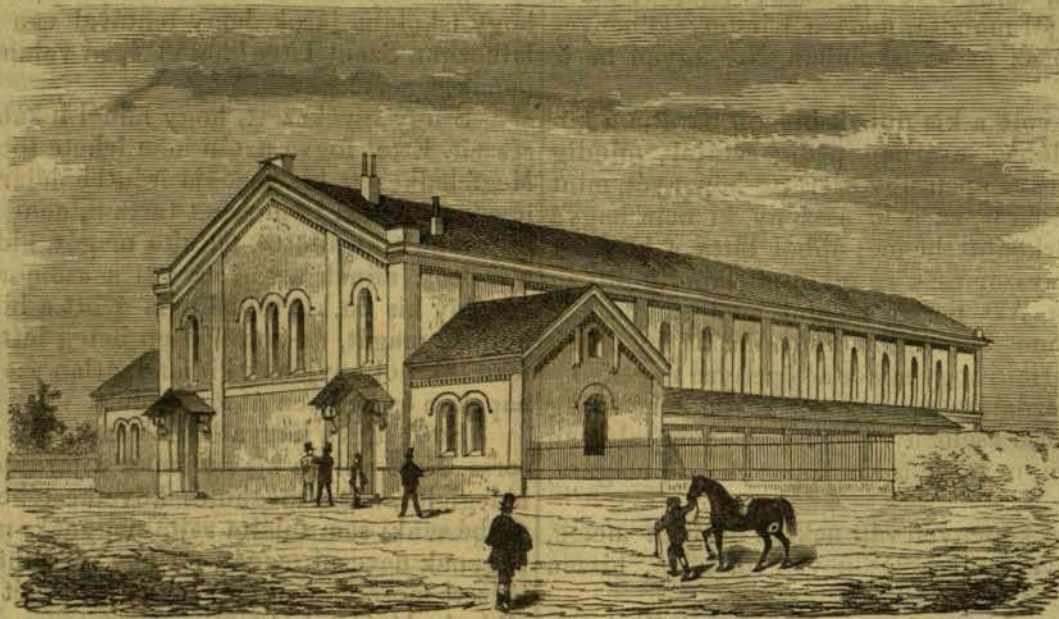
Ugyanezen épületben fog nemsokára megnyitni egymásután a lövöldés testgyakorló-terem. A vívóterem a lovardától

északnak eső külön épületben lesz. Az illető szakokhoz szükséges mindenféle külön tanmester, segédleti és szolgálati személyzet az épület helyiségeiben lakik. Ugyazintén a szükséges lovak is ott fognak elhelyeztetni, mellyek számára alkalmas istállók vannak.

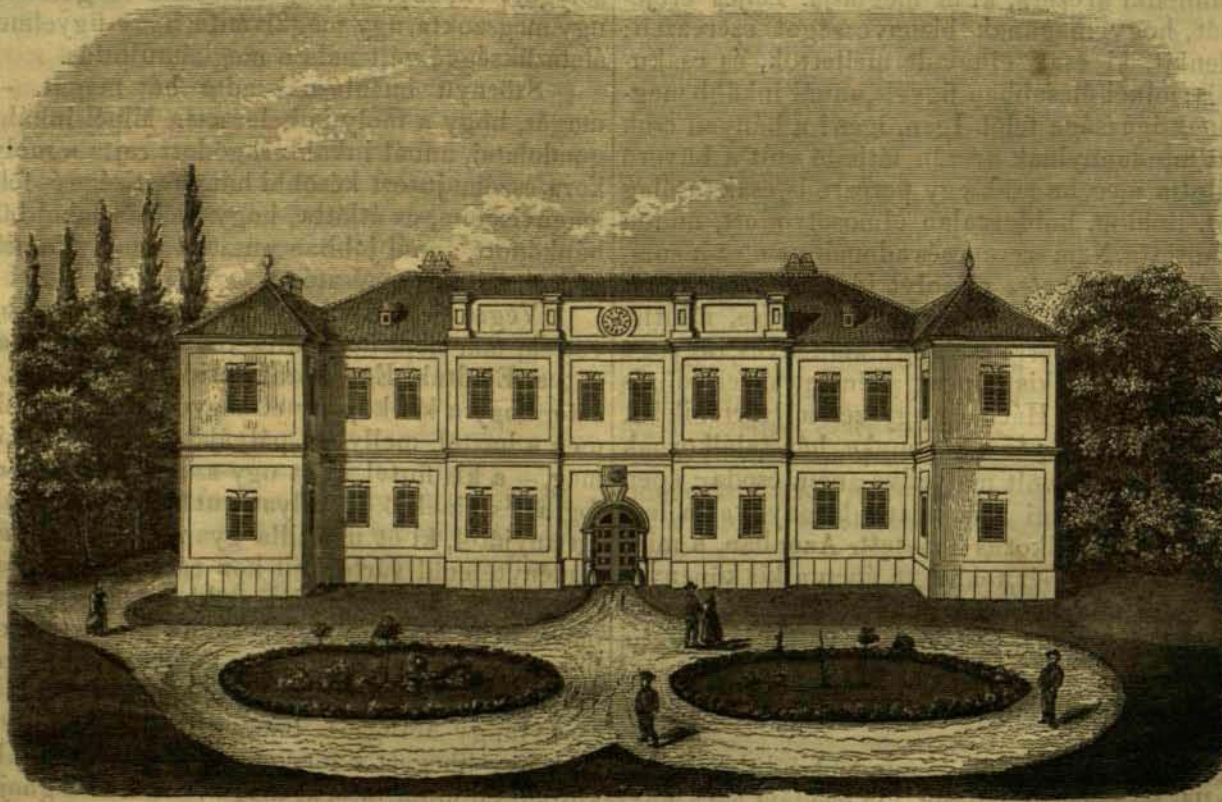
Az épület belrendezéséről csak annyit mondunk, hogy az minden tekintetben kielégítő, s hogy abban a hölgyek szükségére is figyelem van fordítva.

A lovarda a nagy közönség számára nyitva áll, melly azt váltott jegy mellett reggeli 8 órától délutáni 2-ig használhatja, következő renddel: délelőtti 8—10 közt váltott jeggyel mindenki lovagolhat, 10—12 közt férfiak tanórái, 12—1 közt hölgyek tanórája; délutáni 1—2 közt ismét férfiak tanórája; 2—4 közt az alapító állandó és évi tagoknak saját személyükre nézve vannak kizárólagos lovaglógyakorlati óráik.

Ez épület nemcsak izletes alakjánál fogva válik a főváros díszére, de az által is, hogy a nemzeti muzeumnak eddig valóban egész a megbotrányozásig disztelen környékét ékesíti, állván az a muzeum mögött éppen szemben annak hátsó homlokával, a b. Prónay Albert-féle 3248 négyszeg ölnyi telken, mellyen előbb a Nautmann-féle szűk lovarda állott. —

A nemzeti lovarda Pesten.

Csallóközi uti-képek : 7. Bócsi kastély.

A III. Napoleon császár élete elleni merénylet.

(Január 14-kén.)

A francia császár élete ellen elkövetett merénylet leírását körülményesen hoztuk a Pol. Ujdonságokban: ugyanott közöljük az arra vonatkozó részletes fölfedezéseket. Közelebb magyarázataul szolgál képünk, melly éppen a

merénylet végrehajtásának jelenetét tünteti föl. A császár és császárné épen az operaházba kocsiztak, egy, Massol színész javára rendezett előadásra. Midőn a kocsi a Lepelletier utcába befordult, egy gyújtó kézigranát repült feléje, mely elpattanva azonnal 20 embert terített a földre, de a kocsit nem érinté. —

A kocsis veszélyt gyanítva, a lovak közé vágott s tán ez volt a legnagyobb szerencse, mert a második gránát sem találta a sebesen tova robogó kocsit, hanem a lovak közé esve, azok egyikét azonnal megölte, mely is ép azon pillanatban rogyott össze, midőn a kocsi az operaház külön bejárata előtt megállt.

A császár és császárné hirtelen kiszálltak. Ekkor röpült a harmadik gránát s épen a kocsi alatt pattant el, azt tetemesen megrongálta s a második lovat földhöz ütötte.

Hébert rendőrbiztosnak, midőn a kocsihoz lépett, hogy ajtaját a császár előtt kinyissa, egy gránát darab jobb lábikráját szaggatta meg, egy darab pedig jobb vállába fúródott.

A császárnak kalapja lón átlyukasztva s arca kissé megkarczolva, midőn a kocsiból kihajolva néhány szót váltott gróf Roguet tábornokkal.

Csallóközi uti-képek.

(Folytatás.)

III.

Felső-Csallóköz déli része.

Alistál, temploma és erőssége. Mátyáskori hagyományok. A madiakról adomák. Várkonyi gothi atemploma. Nyék Sz. István nemesei. Árpád és vitézek telepe. Pogány-sziget, pogánysirok. Böös, kastélya, levéltára. Az Amadék. Szigetköz. Hédervára: régiségei; muzeuma. Héderváriak és Viczayak. Dunai aranyászok. Dercsikai regék és adomák. Bár; híres férfiai: Istvánffy. Az első magyar regényíró. Amade László a költő. Gellye nevezetes egyháza. Szarvas; a királyi nász bűjtő; vendégsége; Illyés háziak képcsarnoka. Vajka; adomák és legendák. Doborgáz; Avar ringek, pogánysirok; tatárulás; csallóközi kukkó. Sz. Antali zárda, könyvtárai. Paka. Somorja nevezetességei. Gutor. Czilehert juhászata. Püspöki. Csallóköz népe és erkölcei. A toplakiak és csapák. Földviszonyok. Társulati, anyagi és szellemi érdekek.

Alistálnál tértünk ismét vissza Felső-Csallóköz déli részére. A falu közepén meglehetősen dombon áll régi temploma; eredeti gothi alakjából már nagyobbára kivetkőztetve. Aránylagosan erős nagy

A Napóleon császár elleni merénylet, január 14-én.

A császárné teljesen sértetlen maradt. A körülálló rendőrség, katonaság és nép közt igen sokan megsebesültek.

Kik a gyilkoló gránátokat hajították, az elrohogó császári kocsikhoz közel a nép közt voltak s „Éljen a császár!!!” kiáltás közt röpítették a halálos golyókat, mire azonnal eltűntek.

Az orgyilkos — mint azóta kisült — három olasz volt: Orsini, da Silva és Gomez; a negyedik Pierri, ki pedig az egésznek főintézője volt nem vehetett részt a végrehajtásban, mert midőn épen a Lepelletier utcába sietne, Hébert rendőrbiztos fölismerte, elfogta s nála szintén egy kézigranátot talált. —

Igen találók a császár szavai, mellyeket ez orgyilkosságra vonatkozólag a törvényhozótestület megnyitásakor mondott, hogy t. i. ez esetből két tanulság vonható, egyik az, hogy illy eszközök választása által az ellenpárt csak gyengeségét bizonyítja be; másik az, hogy az illy orgyilkosság, valahányszor sikerült, soha sem az azt eszközlő pártnak használt; sem Julius Caesar, sem II. Henrik halála nem használt meggyilkolónak. S a következők már eddig is hasonlót látszik bizonyítani a jelen esetben is.

tornya s környező falának magas bástyaszerű rommaradványai, valamint mind a kettőnek lőrési mutatják, hogy a hely védelemre is szolgált, s majdnem úgy látszik, hogy kis várdája is volt temploma körül. A plebánia emlékkönyvei is említik még egy pörben, melly a templom birtoka felett nagy elkeseredéssel folyt a két vallás felekezete közt, azon ágyukat, mellyek a toronyban a Komárom alól idáig portyázó törökök ellen felállítva voltak, s mellyeket olykor a templomérti villongások közt a különböző vallású lakosok egymás ellen is fordítottak. Ma szeliden és békésen állanak a domb alatt egy felől a kath. plébániaház, más felől az újabb reform. templom és paplak. Derék lakóik Edényi Márton és Patkós István ur már csak hiveik oktatásában és irodalmunk szeretetében versenyeznek egymással.

De nem így volt mindig Csallóközben. A sziget épen azon szerencsétlen vidékek egyike volt, hol a vallási versengések sokáig és elkeseredéssel folytak. Eleve mindenütt úgy látszik, közösen bírták

ugyan szintén a templomokat. Később, hol nagyobb s több hajóju egyházak voltak, mint Csütörtökön, Nagy-Magyaron, Szerdahelyen stb. ott a reformátusok közfal által elválaszták maguk számára az egyik hajót. Mert azon közvélemény meg nem állhat: hogy ezen mai mellék hajók a régi templomhoz épült újabb református templomokból alakultak, midőn elfoglaltatván, közfaluk lerontatott. Tárgyavatott megtekintése ezen templomoknak a hagyományt azonnal megczáfolja. Így történt egyébként másutt is, mint például Körösön, Tolnán stb. hol a templom hasonlóan megosztatott. Utóbb tulsulyra emelkedvén a reformátusok, valamennyi templom birtokukba került. Majdnem minden egyház emlékkönyve említi itt még azon időt, midőn a visszahatás a XVIII. században bekövetkezett és a katolikusok templomaikat Szelepcsényi érsek alatt visszafoglalták; úgy hogy Felső-Csallóköz jelenleg csak néhány református és ágostai községet számít, míg Alsó-Csallóközben körülbelül ugyan, annyi a református, mint a katolikus község.

De hogy Csallóköz vallási történetéről Alistálra visszatérjünk, véleményünk szerint neve is régibb várkastélyféle épületeire utalhat. Alistál s mellette Filistál, valószínűleg alistálló és felistálló, a hagyomány szerint Regium stabulum volna; ámbar Filistálnak régi okiratokban eltérő neve más magyarázatot is enged. Az említett szomszédos Szakállosi királyi méneseknél fogva is azonban valószínűvé lesz, hogy itt is királyi istállók lehettek; míg más felől a szomszéd Mad falucskáról szóló regék és adomák Mátyás király itteni vadászatairól beszélvén, szintén királyi vadászlakokat gyanítanak. Akár hogy legyen is, az utóbbi tény a kis falunak szomorú nevezettségére szolgál. Már a mult századi helyírók s maig a nép hagyomány telvék a madiakról szóló ezen adomákkal: mikép Mátyás király kedves hársfáját, mely alatt vadászat közben nyugodni szokott volt, a madiak kivágták, nehogy gyakori itt mulatása által a lakosok terhére legyen; ekkor átkozta volna meg őket Mátyás, hogy soha madi ember kitünő hivatalra képes ne legyen „csiribiri rosz madiak“ rájuk ragadt mondattal szidalmazva őket; mit ma sem említhet nekik senki bántatlanul. Hasonló színezetű egy adag adoma járja rólok még a tájat maig, mint ezeket Bél Mátyás már száz évvel ezelőtt említi. A legolcsóbb s legegyszerűbb bicsakok madi bicsak néven ismeretesek Csallóközben; ez rendes bucsufia pór gyermekek számára, kikkel elhitetik, hogy azok Madban készen teremnek egy nagy körtefán. *) — Alistálon tul Várkony vonja magára az utas figyelmét. Történetbuváraink véleménye szerint a Várkony (Varchonitae) avar népség székhelye lett volna, honnan nevét vette. Később ismét a hely kölesönzé nevét a híres várkonyi Amade családnak, mellynek már a XIII. században birtoka volt. Hajdan mezőváros is és várkastélya volt. Régi korának egyedüli emléke azonban jelenleg goth idomu egyháza, melly még a XIV. század elején a körüllevő terület nagyobb részének anyaegyháza volt. Az épület a goth építészet első korszakából lehet, s általában Csallóköz legjobb arányban épült, valószínűleg legrégebb goth egyháza. De diszitményeiből szintén keveset tartott meg szentélye ivezetén és ablakain. Hajója külső falán szintén még nagyszerű fresko festmények nyomai láthatók, kivethető még különösen sz. Kristófnak colossalis képe. Anyagára nézve is egészen kőből és egy részt faragott kőből épült, eltérőleg a többi nagyobbára téglából emelt csallóközi templomoktól; mi már magában is, a téglapületeknél megkívántató tömörebb falak végett, a gothépítészet finom szervezetű (organicus) idomát kifejleszteni nem engedi. Ezen körülményre nézve maig fenmaradt a hagyomány, hogy a köszegény Csallóközbe megszűröl a Dunán át hordatott a kő idáig az e célra ásott csatornán, mellynek helyét egy kiszáradt Duna-ér medre mutatná.

Várkony közelében fekszik Nyék; apró falucska és csupán nemes birtokosai régi adományáról nevezetes, mellyet 1165-ben III. Istvántól nyertek. Ezen okirat története azonban még érdekesebb. A későbbben átvevő fejedelmek közül többen a névvel fogva, s különösen, mert III. István atya is, Géza, benne említették, Sz. István okiratának vélték, s így irták át. Hasonlón dicsekedtek vele birtokosai, mint Szent István nemesei az újabb időkig, miglen a mai élesebb vizsgálat a tévedést fölvilágosítá. Érdekes jelenet szintén, hogy midőn a mult században az oklevelet akkori birtokosa egy szegény bocskoros nemes a pozsonyi törvényszéknek igazolásul bemutatatta; az egész törvényszék felállva tanusítá mély tiszteletét az

ereklye iránt, mellyet első sz. királyunk oklevelének vélt; ünneplésen figyelmeztetvén a szerény nemes atyafit, hogy családja eredetére nézve olly kincset bir az okiratban, minővel Magyarország híres családjai egyike sem dicsekedhetik. Egyébkint is mindenesetre igen kevesen lesznek ezek közül, kik csak III. István oklevelét is képesek volnának eredetiben fölmutatni.

Régi és érdekes nyomokkal telve van ezen vidék is. — Böds felé ezen a tájékon okirataink folyvást „Villa Árpád“ és „Villa Vilés“ nevű helyeket, meg „Árpádehukat“ emlegetnek: tehát Árpád és vilészek városát vagy telepét. Ma hiában keresnéd ezek emlékét valamint történetünkben, úgy itt is. Csak a helynevek kikérdezése, a böösi levéltári okmányok és régibb uradalmi térképek nyomán jöttünk rá, hogy itt csakugyan egy „Pogány-Sziget“ nevű hely mellett még Árpád föld és Árpád soka nevű legelők és rétek léteztek, mellyeket maig is a nép Árpád földeknek és Árpád sokának nevez. Nyilván a régi nemzeti dicsőség emlékével feledett Árpádnál sokkal közelebb állott az elsatnyult ivadéknak mindennapi szükségleti czikkei egyike, az árpa! — Még érdekesebbé teszi ezen régi helyneveket azon körülmény, hogy épen ezen a téren Patas helység felé ismét pogány sirhalmok is állanak; mellyeket kinézésöknél és a talált csontok és vaseszközöknél fogva a nép is ilyeneknek tart. De a figyelmet ezen irányban már maga a név is fölébreszti. Mert bátran figyelmeztethetjük olvasóinkat, hogy a hol csak hazánkban Pata, Patas, Patony helynevek, sőt a hol ezek különféle összetételekben is előjönnek, ott az eddigi tapasztalások szerint többnyire pogány sirhalmok vehetők észre. A név erre vonatkozó jelentését már máshol magyaráztuk.

Mindezen régi telepeknek később némileg központjává lön Böds, maga is talán mint neve gyaníttatja, a Besenyők egyik régi székhelye. Sánczokkal és tornyokkal erősített egykori várkastélya, jelenleg újabb izlésben nyaraló palotává átalakítva csinos angol kert közepe áll. (L. 7. kép). Már 1242-ben a hely a Gutkeled nemből származó Omodék vagy Amadék birtoka levén, nem egy hőst és kitünő férfit adott a honnak. Jelenleg ezen régi család is kihalt. Az utolsó Amade nagy zenekedvelő és udvari zenegróf levén, idejében számos zenészi nevezetességek látogatták e helyet. Így lön a hősök sasfészke csiripölő verebek vagy csak hangversenyző csalogányok lakává. Nem rég teremeit még a család ősei és más nevezetes férfiak képesarnoka diszíté. Most az előbbieket az idegen örökösök közt, kik rajtok osztakoztak, szétszórják; míg az utóbbiak, többnyire XVII. századi nevezetes férfiak arczképei, a ház padlásán találhatók. Legbecsesebb kincse még dus levéltára, melly 1242-től kezdve, számos érdekes és érdekesnél érdekesebb eredeti hártya okiratokkal bővelkedik. Az első mindjárt egy előkelő tatár elfogása által magát vitézül kitüntetett Omode számára szóló adomány. Valóságos okmánytani curiosum egy másik: Kun László korabéli 5 ujj hosszú és 10 vonal szélességű — talán a legkisebb ismeretes-hártyaokirat, ehhez még nemzeti közjogi tekintetben is igen nevezetes tartalommal bir. Mindnyája pedig nagy fontosságu arra nézve, ki ezen vidék alapos történetét egykor megirandja. Az újabb korból nevezetesek szintén Amade László a költő levelezései és végrendelete. Mindezen kincseket Karácsonyi levéltárnok ur, báró Schmerzing egyik örökös szives engedelmé következtében a legnagyobb készséggel s mi több, kitünő tárgyavatottsággal ismerteté meg velünk. Csodáltuk valóban ezen ritka tudománybani jártasságát. A könnyűség és biztosság, melylyel az okiratoknak nem csak literalis, de sensualis nehézségeit is a legnagyobb könnyűséggel megfejté, dicséretére vált volna a híres párisi Ecole des Chartes vagy Foucard velencei diplomatikai intézete — a legnevezetesebb okmánytani két iskola — legelső tanoncjának is De még inkább álmétkodtunk, midőn hallók, hogy még csak Horvát István tanítványa sem volt. (A derék mester dicséretére közben legyen mondva, hogy többször volt már alkalmunk találkozni hazánkban az okmánytanban meglepőleg járatos és avatott egyénekekkel, kik mind a derék Horvát István iskolájából kerültek ki); — hanem saját szorgalmával s gyakorlata által szerezte meg a legkellőbb segédeszközök nélkül ezen ügyességet és könnyűséget és pedig a katonai pályán töltött java éveiben, hol már mint közvitéz, minden szabad idejét, a mennyiben lehetett a hazai történelem tanulmányozására fordítá, ez időben szerzett kedves Istvánffyát most is különös gyönyörrel olvasgatja. Sajnos, hogy nemes szenvedélyének tágabb tér nem nyílt, a közhasznuvá emelkedéstől elszigetelt helyzete s viszonyai elmaraszták.

Valóban igen gyakran van alkalmunk tapasztalni, hogy hon-

*) Madot olvassunk a térképeken s földrajzokban, de a csallóközi néptől hiába kérdezzük azt, de Madról és a madiakról mindenki tud; maguk is madiaknak nevezik magukat folytoos gonyoltatásuk daczára. A helyalljai madi szüretet alig hírből ismerik itt.

fiaink között nemcsak a gyakorlati életben, de az ipar, műtan és humoristicus tudományok terén is annyi lángész, vagy csak oly sok úgy nevezett naturalista talentom és ügyesség létezik, hogy épen csak az alapos szakban, társulati összeköttetések általi kifejlődés és felhasználás, meg talán egy kis kitérés, a közönség elismerő fölkarolása és buzditása hiányzik arra, mikép nyílt eszünk s szellemus fölfogásunkkal méltóbb sükerekre s dicsőségre nem tehetünk szert a művelődés, ipar és tudomány terén. — Ismertünk például egy illy naturalistát, ki olly avatottsággal és mély felfogással tudta interpretálni régi krónikai történetkútfóink legnehezebb helyeit vagy a kezébe akadt okiratok homályos részleteit, hogy fölöttök bármikor akadémiai előadást rögtönözhetett volna; a nélkül azonban, hogy másképp a legkevésbé is gondolt volna a tárgy hermeneutikájával vagy kritikai szaktanulmányával. Jó formán krónikája nevit sem tudta, és tétele bebizonyítására csak az ő régi győri kalendáriumára szokott volt hivatkozni, mellynek t. i. mult századi latin folyamában Béla kir. névtelen jegyzője és Turóczi krónikája szakonként lenyomatva megjelent, s honnét ő a szöveget egyedül ismerte volt. És midőn említők neki a Tudóstársaságot, mint a melylyel az egy vagy más általa fölfedezett okiratot s annak felvilágosítását közölhetné; úgy nyilatkozott, hogy mivel ő 1849 óta hirlapot sem olvasott, azt gondolta, hogy mindennek már most régen vége van stb. — Milly diszére válik pedig történelmünknek, ha nyílt eszével, szellemus és mély felfogásával alapos szaktanulmányt párosít vala. De ezen hiányban szenvedett mindig annyi remeklő naturalistánk: iskoláinkban, akademiáinkban, országgyűlési és megyei tereinkben és azonkívül — intra et extra muros. — Ehhez járul még azon szétosztottság, érdektelenség és részvétlenség, miszerint mindenki csak magának él, a maga útján izolálva jár, nem keresve összeköttetéseket, nem kísérvén egymás tanulmányait s előhaladását figyelemmel; nagyobbára részvétlenek levén a napi sajtó, tudományos folyóiratok és egyesületek iránt; egy szóval: mitsem gondolván a jobbal és többel, a további előrehaladással. Ezek vélném főokai, egyzersmind hátramaradásunknak és vesztglésünknek, hogy mitsem akarván tudni egyik a másiktól, a szak és kútfőtanulmányról, mind a mellett vagy épen azért egyik a másikat ismételjük, leirogatjuk mint ujat, a mi már századszor is el volt mondva, stb. Ezen fejezetről általában igen sokat és gyakran lehet és kellene beszélni; különösen napi sajtónknak és néplapjainknak. Itt azonban bocsánat a kitérésért; de az efféle eszmék sehol sem tolulnak fel inkább, mint elszigetelt provinciális életünk és számos parlagi capacitásaink szemlélésénél és tapasztalásánál.

(Folytatás következik.)

A kisedóvoda.

Korunk egyik jelszava a „népnevelés.“ Alig van a folyóiratokban lap, mellyen ezt sürgető vagy ennek előhaladását hirdető sorok ne volnának. Milly gyakran olvassuk, hogy itt vagy ott új iskolák keletkeztek, vagy a meglevők új osztályokkal növekedtek; de hogy azok alá alap rakatnék — kisedóvodák létesítéséről — minél kevesebbet hallhatni. Pedig a kisedóvodák épen olly szükségességek mint az iskolák: kiegészítő alapjai az iskoláknak. És az óvodák ezen szükségességét már a hajdankorban is érezték s tudták. Lycurg törvényei a spartai gyenge gyermeket a bölcsőn túl mindjárt közintézetben neveltetni parancsolták, a rómaiaknál pedig a gyermekek mellé rendeltetett miveltebb rabszolgák nem annyira tanítók, mint óvók voltak. A szent könyv, a Biblia pedig a kis gyermekeket a legforróbban ajánlja hű és éber gondoskodásunkba, és szent vallásunk alapítója, a Megváltó, ki magához vitette és megáldotta a kis gyermekeket, ezen dicső példája által, szívünkre köti a rájuk fordítandó legmagasb gondoskodást.

Azonban a sajátlagos kisedóvás, mint illyen, még is csak az újabb kor szüleménye, mellynek első csirája a hallei Frankének az elhagyatott árvákról gondoskodásában, főképp pedig Pestalozzi hasonnemű intézkedésében s a sajátlagos kisedóvásra vonatkozó eszméiben keresendő. Ő megérte azon magasztos örömet, hogy szép eszméit valósulni látta, mert halála (1827) előtt Német és Franciaországban már több kisedóvoda állítottatott fel.

De az újabb kornak a kisedóvodákra legnagyobb s égető szüksége is van. Szükség azért, hogy a kisedóvás eszméje minél inkább népszerűsítessék, hogy az a nép nem tudományosan mivelte osztályának is, főképp falvak és mezővárosokon gondolkodásába átmenjen s ott munkás legyen.

Az óvodák *csélfjának* megismertetése teszi tárgyát ezen igénytelen soroknak s obajtom, hogy azokat a népnek azon osztályai is olvassák, mellyeknek előbbkelői, mint a falusi s mezővárosi előljárók, községök kisedeiről, annak leendő tagjairól már előre gondoskodni mulhatlanul tartoznak.

I. A kisedóvodák egyik s fő *csélfja* a kised testi épségének s életének megőrzése, megóvása. Alig képzelhetni, milly kevés ember bir tökéletes ép testtel; az emberiség nagyobb része kisebb s nagyobb mértékben hibás, mondhatni nyomorék, mit az ujonczozás — melly 10—15 közöl alig talál egy ép

— kézzel foghatólag igazol. Es e baj nagy részben a már járt megtanult kisedek csaknem teljes elhanyagolásában alapszik. (A dicséretes kivételekről nem szólok). A dologgal elfoglalt főképp közrendű szülék elbocsátják, elküldik kis gyermekeiket maguktól, miközben az utcákon s szomszéd udvarokon, egy vagy más ok miatt sokan erős sérülést kapnak, mit ők féltökben szüléiktől eltitkolnak, s csak idővel mint orvosolhatlan baj ulti ki magát. A magukra hagyott 3—6 éves kis gyermekek ugyan is összecsoportozván, megtörténik, hogy a pajkosabbak vagy erősebbek vezetése alatt olly közös játékot kezdenek, melly a gyengébbekre igen könnyen veszes eredményű lesz. Rakásra lökdösik, például egymást, s a „kicsiny a rakás“-ban az alsók, és ezek mindig a gyengébbek, jajgatni is alig tudnak, s mellök összenyomatván közel állnak a megfuladáshoz. Az erősebb csak úgy szeszélyből s magavetéből elkezdí a gyengébbeket össze vissza rángatni, lökdösni, földhöz verni. Majd valamellyik, ki jól tud szaladni, versenyfutásra hívja fel a többit, miközben az elesés, és fellökés a leggyakoribb. Majd egymás száját, szemét, füleit porral televerik s fülökbe meggy-és cseresznye magot lödöznek, — felhevülnek, kiizzadnak s hideg vízre mennek. Majd valamely jó ugró nagyot ugrik árkon által vagy magas helyről alá s a többit veszélyes, sérülést okozható utánzásra fölhívja. Vajjon a kis gyermekek sürű halálzásának egyik oka nem a mondottakban rejlik-e? Hát a rendkívül nagy szerencsétlenségek, mellyek közöl néha egy vagy kettő, intő példálul s az óvodák kiáltó szükségét igazolva, a lapok útján is közzé tétetik, milly számosak! Így nálunk tavaly nyáron egy 4 éves, az utcán ácsorgó lyánkának vállpercét törte el a rajta keresztül ment szekér. Azelőtt egy más lyánka, szüleinek távol léte alatt a konyha előtt ruhája meggyuladván, összeégett, s néhány napra, nagy kinok után kiadá lelkét. De az illy rémes szerencsétlenségeken kívül — mit a szülék tán nem is gyanitnak — hányat nem visszen sirba az előre s hátra fődetlen fölvel kószáló gyermekek közöl a *napszurás*.

Mindezek és hasonló számtalan bajok és veszélyek nagy részben megszűnnének a kisgyermekeket ostromolni és tizedelni, ha ezek a bizonytalan magukra hagyottságból az óvodák gondoskodása és ótalma alá vétetnének. Sőt itt testalkatuk s egyéniségükhöz mért játékeszerű testgyakorlás által testi erejüket és ügyességüket még nevelhetnék.

II. De valamint testileg úgy lelkileg is romlást okoz a kisedeknek elhanyagoltsága; és azért az ő lelki épségök fenntartása és erősítése is *csélfja* a kisedóvodáknak.

a) Azt kérdem először is: micsoda *szellemi* képezést nyernek a közrendű szülék gyermekei, miután beszélni megtanultak, iskolába küldetésükig? Semmit, vagy igen keveset. Elsajátították ugyan annak eszközét, a nyelvet, a beszélni tudást, és ezzel szellemi fejlődésük már utnak is indult; vagy képesekké tétettek a nehéz nyelv elsajátítása után a naponkinti szellemi tovább fejlődésre: az értelem lassankinti erősítésére, ismeretek gyűjtésére, a belátás és itélő tehetség felvilágosítása és szilárdítására stb. De csak is eddig van minden. A tovább képzés csaknem egészen elmarad. Mihélyt a gyermek járni és beszélni megtanult, a bajoskodástól szabadulni szerető szülék mintegy eltasztják őt maguktól; valamit löknek kezébe, hogy azzal töltse idejét, vagy macskához s kutyához küldik, hogy mulassa magát, vagy ügyetlen s értetlen pesztonkúra hagyják, kitől még csak okos szót sem hallhat. Szerencse, ha a gyermeknek öreg, dologra már nem menő nagyanyja van, mert ettől, ha nem durva és zsémbes, ha a gyermeki kérdezősködés nem bosszantja, csak ragadhat rá valami.

A beszélni s járni megtanulás után tehát a gyermeknél szellemileg csaknem egész megállapodás történik s ezzel beáll a *butulás* korszaka; mert a lelki tehetségek ereje, ha illő, korhoz mért munkával el nem foglaltatik, elzülük, minnek következtében a gyermek, még 5—6 évével is az okos és következtető beszéd hallgatása és felfogására nagyon alkalmatlan, s csak bámész és szájátató marad. Igazolja ezt az iskolába küldött 6—7 éves gyermek, ki a hozzá intézett beszéd alatt csak szemével kalandoz vagy bámul, s nem képes figyelmezni olly beszédre, mellynek tárgyával bizony már régen megismerkedhetett volna, mi miatt az iskolai haladás nagyon nagyon akadályoztatik.

Mind ezen bajnak a kisedóvoda elejét veszi. Ügyes és kellőleg kiképzett óvo a gyenge kor erejéhez s hajlamához a mért, fokozatosan magasbuló különféle kellemes szellemi foglalkozást ad a gyermeknek, s ugy intézi még játékát is, hogy azáltal az értelem s gondolkozó erő gyakoroltassék. Történetecskék, mesék, természeti tárgyakról elbeszélések, térképek és földgömb mutogatása, számolás stb. s figyelmeztetés minden beszédeire és tetteire s magaviseletére kimondhatlanul fejtik a gyermek gyenge elméjét s készítik és alakítják a sajátlagos iskolai tanulásra. — A millyen különbség van egy okos beszéd hallása közben nevedett városi ifju és egy parlagi paraszt legény között, olly különbség lesz az okos óvo keze által idomított és az utczán 3—6 éveig kobiló gyermek között. Ez csak bámul vagy száját tátja vagy lesüti fejét, amaz figyel, okosan felel s beszél és nyomos kérdéseket teszi fel.

(Vége következik.)

Könyves János.

Emlékezés a kolozsvári gazdasági és iparkiallításra.

A mint e lapok olvasói annak idejében értesültek, erdélyi testvéreink nem rég ünnepet tartának azon szellemi versenyek egyikére, a mellyek korunkban igen jelentékeny bizonyítványai egy nemzet életrevalóságának, épen úgy, mint voltak hajdan a véres, eldöntő ütközetek, a hol a népek testi ügyességüknek s bátorságuknak adák jeleit.

Ez ünnepély a m. é. november 18.—22-ik napjain Kolozsvárt tartott gazdasági és iparkiallítás megnyitása volt.

A kiállítás, melly mint ipartárlat Erdélyben illy nagyobb terjedelem-

ben a legelső, az erdélyi gazdasági egyesület és a kolozsvári kereskedelmi s iparkamara egyesült munkásságának eredménye volt.

Első, de az iránta mutatott részvételnél fogva, sokat ígérő kísérlet, a mely sok tekintetben képes Erdély iparönérzetét emelni; s a melyből azon buzdító következtetést lehet huzni, hogy a hazai ipar, bárha a körülményeknél fogva lassu haladásban van is, de mindenesetre halad; s bárha a külfölddel nem versenyezhet, de a belföldi szükségeknek igen nagy részben kielégítő készítményeket képes szolgáltatni. És e következtetés elég örvendetes most, midőn a nemzeteknek önállóságot, függetlenséget s anyagi jólétet csak az biztosíthat, ha más nemzetektől nem engedik magukat szellemi fejlettségben s iparos ügyességben tulszárnyaltatni.

A kolozsvári iparműkiállítás emlék-érme.

Az ünnepélyt Erdély egyik legnépszerűbb fia, a gazdasági egyesület elnöke, gróf Mikó Imre tővé emlékeztetéssel lelkes, velős beszédével, a mely a kiállítási terem minden zugát ellepő s a társadalom minden osztályát képviselő közönség-érzelmeit híven tolmácsolta s Erdély ez ügyben fenforgó nézeteinek, ohajtásának viszhangja volt.

Mint olly emléket, a mely magyar feliratu érmeink számát szaporítja, adjuk ezen alkalommal a kiállítók közt jutalmul osztogatott ezüst és bronz érmek rajzát.

Igénytelen szó a naptárak ügyében. *)

(A görög kath. keresztények szempontjából.)

A Vasárnapi Ujság folyó évi 1. számában „Vizkereszt“ czim alatt alapos eszmék érintetnek a hónapok- és ünnepeknek szokásban levő hiányos elnevezésére nézve, ám azokban meg nem nyugodni elegendő ok föl nem merül. — Másképp áll a dolog reánk görög katolikusokra vonatkozva, mi ugyanis, miként ünnepeink a naptárakban közöltetnek, a köznapi életben egész biztossággal magunkat hozzájuk nem alkalmaztathatjuk; avagy miért jelöltetnek számos szentek nevei ó-naptárunkban veres betűkkel, mintha ünnepeül szolgálának, holott azoknak ünnepies szertartásokkal megülését sem egyházi, sem világi törvények nem rendelik, és legkevésbé sem levén kötelezők, gyakorlatilag valósággal meg sem is tartatnak; ellenben léteznek ünnepnapok, melyekre a naptárakban kijelölés nem történik. Lehet ugyan, hogy némelyeket közülök a szakadár ó-hitűek mai nap is valóságos ünnepként megszentelnek, vagy ott, hol bizonyos, illy veres betűvel jelölt szentek nevére teljes ünnepélyességgel templomünnep tartatik, de ezen eset a latin egyházban is előadja magát, anélkül, hogy veres betűvel tétessenek ki az illy templomszentek, — ezen kívül több helyeken számos „fogadott ünnepek“ is ájtatosan megülvén a buzgó hívek, de azért ezekre sincs a naptárakban semmi figyelmeztetés — mert nem általánosak, nem decretálisok. — Ezen nézethez járul, hogy édes honunkban — azt véljük — az ó-naptárban nagyobb előnyvel fordítatik figyelem a görög-katolikusok, mint a görög szakadárak ünnepeinek minél pontosabb kitevésére, hogy a mindennapi életben a naptár biztos utmutatásul szolgáljon, és kitűzött céljának megfelelően, szabadjon ezt kiválóan legalább a nagy elterjedtségű „István bácsi naptáráról“ rendületlenül hinnünk, mely köz kézen forog közöttünk is.

Mégis épen ebben mindjárt január 14-én ott van veres betűvel Sabbas, 18-án Athan. Cyr., 25-én Gergely. Mártius 1-én Eud., 9-én 40 vért. Apr. 16. Vizkereszt, 25-én Márk ev. 30-án Jakab ap. Május 8-án Kereszt. J. (melly napon különben is János Ev. napja van), azután 21-én Szil. Ilona. Jun. 17-én Bertalan ap. Aug. 9-én Mátyás ap. Sept. 26-án János Ev. Oct. 6-án Tamás ap. 9-én Jakab ap. 18-án Lukács Ev. Nov. 13-án Ar. sz. Jan. 16-án Máté, 30-án And. — egészben 19 ünnep, melyeket, hogy mi ünnepekül megtartanánk, a naptárak után a világ hibásan gondolja, mi több, dec. 8-án (ez 9-én van) B. A. fogant, sincs ez ideig mélt. megys püspökeinktől decretális ünnepül kiadva. Ellenben ott van jan. 30-án fekete betűvel Balás, már pedig e napon sz. Basil.

*) E cikket következő levél kíséretében vettük: „T. szerkesztő ur! Alig van bszantóbb valami az emberre, mint az ó-naptárakban összehalmozott veres betűkkel jegyzett ünnepnapok szemlélése, melyeknek nagy részét nem tartjuk; és miután ez által a naptárak becse az elég nagyszámu görög-kath. népség előtt népszerűtlenítették, de sőt a többi hitfelekezetek közt is — kivált vegyes lakosu községekben — ebből nagy zavar, bszantkodás és ingerkedés támad — többen felhívták alulírtat az iránt, minden jót és korszerűt hűn folkaroló t. szerkesztő urnak nagybecsű lapjaiban egy igénytelen folszólalás közzétételére, — e végből van szeremcsém fölkerüni t. szerkesztő urat, miszerint azt világ elé bocsátani sziveskedjék. — Ugy lehet, egy kis lendületet fog előidézni ezen mindenesetre javítást hatalmasan sürgető ügyben. — Józsefháza (Szatmár), jan. 17. 1858. — P. M.

sz. Gergely és Ar. sz. sz. János főpásztorok általánoson ünnepeltetnek. Továbbá fájdalmasan kell észrevennünk, hogy aug. 20-án Szent István első apostoli királyunk ünnepe a görög naptárban ki nem tétetik, jóllehet egyházunkban tiszteletére ünnepet szentelünk, — az „apostolra“ vonatkozó szertartások és imák kíséretében; sőt népünk, kivált, hol a rom. katolikusokkal vegyesen vannak, jobban megüli e sz. napot, mint a protestans nép. Ennélfogva a célszerűség hozná magával, erre a t. naptár szerkesztői uraknak figyelmeznit, s oda hatni, hogy e nemzeti ünnep általános érdeke hazafiui közszellemben nyilvánuljon, és a kedves hon minden fia által hűn megszenveltesse, mert a mi hazánk is bizonyára sem nem az álmódott Románia, sem nem a hatalmas Russia, hanem sz. István dicső Magyarországa. Ohajtanók még, hogy a vajas hét előtti szombatira a „halottak emléke“ jelöltetnék fekete betűvel, miután egyházunkban az e napon megkezdett isteni szolgálat a megholtakért még hat következő szombatra is tart, és a nagybőjt 5-ik szombatján rekesztetik be.

Kivánatos lenne tehát ezen igénytelen észrevételek folytán a görög naptárban a szükségelt csekély korszerű javítást eszközölni, hogy az nyugodt meggyőződéssel válnék használhatóvá, és elkerültetnének ama számtalan bszantgatások, melyekkel a többi vallásfelekezetek görög népünket illetik, mintha csak annyi és olly ünnepeket tartanának, hányat és millyet akarnak, elkerültetnének a csalatkozások, melyekbe a naptárak minden vallásuakat hoznak hibásan kitett ünnepeinkkel (és ez nagy hiba, hol a községekben több vallásfelekezet van), és a mi legfőbb, saját görög népünk részéről megszünnék a bizalmatlankodás lelkészek irányában, mintha némely ünnepeket személyesen ők elhagytának, másokat ellenben megtartatnának velök, mint például sz. Istvánra nézve néhol főnáll a panasz.

Esedezünk azért javításért az ó-naptárban, különben népünk előtt vész a naptárak hitele, vagy vész bizalma a lelkészek iránt! illy ellenmondások okozatokon pedig a művelt ember is méltán megbotránkozik. — Pap Mihály, józsefházi görög-kath. lelkész, többek nevében.

Egy kis arab rege.

Van egy neme a fogadásnak az araboknál, mely abból áll, hogy midőn egyik a másiktól valamely tárgyat kezéből elvesz, egy bizonyos s meghatározott szót kell az átvevőnek mondani, különben vesztő fél leend.

Egy bölcs utazván az arabok közt, eltikkadva a nap hevétől, árnyat és nyugalmat keresendő egy hajlékhoz közeledett, hol a honn levő szép arab nőtől szivesen fogadtatván, s ettől utazása célja felől kérdezettve, bölcsünk következőleg felelt: „Én bölcs vagyok; még az asszonyi elmék természete tanulmányát szeretném tudományomhoz csatolni, ez célja jelen utamnak.“ „Nagyba kezdett, uram,“ felelt a nő; „végtelen a Zahara sivatagja, de végtelenebb az asszonyi ész határa.“ — — Később közeledett egymáshoz a pár, s bölcsünkkel megbukott a philosophia; már-már azon ponton valának, honnan nincs többé menekülés. S ime, hirtelen lódobogás hallik, a nő ijedten ugrik föl, allg bírván sugni: „Veszve vagyunk. Férjem!“ Ezzel minden további szó nélkül bölcsünket egy mellékkamarába zárta, kulcsát magához vevén; azután mosolyogva indult férje elé, kinek minden habozás nélkül szóról szóra elbeszélte a bölcsessel történeteket, hozzá tévén: „de Allah nagy, s nem feledkezett meg a már meghajlott gyenge nőről, mert téged küldött épen azon pillanatban, mielőtt hűtelen lettem volna, és én őt dühöd elől ezen kamarába zártam.“ Képzeltetni dühét az arabnak, kikapva neje kezéből a kulcsot, rohant, hogy bölcsünket meggyilkolja. De háta mögött neje hahotája egy pillanatra megdermeszté lábait: „Megnyertelek, szólt most a ravasz nő, ujjával megfenyegetve őt, elfeledéd mondani a meghatározott szót, midőn a kulcsot tőlem átvevéd. Az egész egy kigondolt tréfa, s a bölcsnek hire sincs, ám nyisd ki a kamarát, s győződjél meg, hogy igazat beszélek.“ Az arab szégyennel ismerte el veszteségét. Később midőn a férj eltávozott, a nő kiereszté foglyát, ki halálos félelmétől megszabadulván, iparkodott e házat elhagyni; de a nő nem mulasztotta el szívére kötni: hogy a most tapasztaltat ne feledje tanulmányai közé följegyezni.

Jancsó huszár.

(Adoma.)

Jancsó huszár hajdan,
Még a jó világban,
Részeg volt a hétnek
Mind a hét napjában.

„Az angyalát kendnek!
Mint egy boros kancsó,
— Dorgott kapitánya —
Mindig részeg Jancsó!

Megtanitom kendet
Meg én, engem ugye!
Mondom, ha részeg lesz,
Másnap megjelentse!“

Tisztelgett a huszár
Jót csapván kardjára
Sarkon fordul s elmén —
El a korszomába.

„Vitéz kapitány ur!
Alásan jelentem,
— Szólt másnap a huszár —
Tegnap részeg lettem.“

„A menykőben! hisz kend
Mint egy teli kupa,
— Kiáltott a jó tiszt —
Ma is be van rugva!“

„Vitéz kapitány ur,
Szépen megkövetem,
De én ezt a mait
Csak holnap jelentem.

Mártonffy Ignác

Farsang végnapjaira.

FARSANG BOLONDJAI.

„Ma együnk meg mindent, holnap aztán koplaljunk. Legyünk vigán, kiabáljunk, tánczoljunk, ne vessünk három nap és három éjjel; hat hétig azután ráérünk búsulni, böjtölni és — köhögni.“

Körülbelöl ez az értelme a farsang utolsó bohóságainak.

Igy is fogták azt fel minden országban s rendszeren az olyan népek, a kiknek legtöbb módjuk van a böjtölésben, vagy legtöbb okuk a szomorkodásra, vigadnak legtöbbet hushagyó kedd éjszakáján. Az utcák, a köztérek megtelnek álarczos népekkel, kocsik, szekerek megrakodva nymphákkal és görög istenekkel csörtetnek a tarka néptömeg közt, mellyben legföljebb egy-egy rendőr személye maradt meg józan emberi alaknak; a többi szarvas ördögöt, tarkára festett indiánt, pánczélos lovagot, medvét és oroszánt, török basát, chinai mandarint s más furcsa bolondot csinált magából. Párisban régenté farsang bolondjainak igen tekintélyes világi állású személyek álcait választották; a hugonották idejében ronda ördögök társaságában, hugonotta nőknek öltöztek a farsang bolondjai, azokat gunyolva hosszú hegyes főkötőkkel; később a legremségesebb eszméket, magát a döghalált; a himlőt, a cholérát, az influenzát alakozták ki; szemé közé nevetve a halálnak, s még annak a képéből is maskarát csinálva; így még az oroszoknak is megvan farsang utolsó napján a maga bolondja; a *masszicsamedve*, azt hordja szánon faluról falura s iszsa a pálinkát víg medve képében.

Csak a magyarnak nincs farsang bolondja.

Az az, hogy embere van biz ennek elég, a kit a farsang bolonddá tesz, de hogy az a szokás hiányzik nála, miszerint az ember magát önkénynt a farsang bolondjának vallja, s még dicsekedjék vele, hogy az esze elment.

A magyar ember soha sem szerette az igen-igen nagy örömet; sőt azt beszélnek róla, hogy sirva szokott vigadni. Ebből is látszik, hogy senkinek sincs annyi philosophiája, mint nekünk. A régi egyiptomiak, mikor vigadtak, az asztal elé hozatták őseik mumiáit, hogy azoknak hideg látványa mérsékelje a vigadók örömét. Lám nekünk mumiákra sincs szükségünk, hogy kedvünket mérsékeljük.

Különösen olyan józan farsang, mint az idejé, még alig telt le fejünk fölött, és különösebben lábaink alatt. Alig akad meg divatlapjainkban egy egy vidéki táncvigalmi tudósítás, míg más évben a szerkesztők böjt felé nyakig ültek az elkésett dalidói levelezésekben; legfeljebb egy egy jótékony czélú vigalom tanuskodik — inkább az emberek jó szivéről, mint széles kedvéről. Maga Pest is alig tudott egy pár közvigalmat létrehozni, azoknak is több volt a nézője, mint a tánczója.

„Takarékosság!“ ez az 58-ki farsangban a jelszó.

A debreczeni vásárban mind csak a darócmentét vették; finom posztókabát mindössze kettő kelt el. A kartonosboltok jó vásárt csináltak, a selyem és bársonyárusoknak békét hagytak szépen.

Kezdünk megtérni a magunk jóvoltához.

Torta helyett hajdukása, fagylalt helyett füstölt kolbász, máztopány helyett bagaria, kártya helyett gazdasági könyv, zongora helyett varróasztal; szerető helyett feleség. Így aztán csak lesz belőlünk valami.

S akkor aztán elmondhatjuk magunknak vigasztalásul, hogy nem találtak olyan jó földre nálunk a farsang bolondjai, mint más hies nemzeteknél; de megtermettek azok helyett köztünk — a *farsang bölcsei*.

Kakas Márton.

Irodalom és művészet.

— (A 100 aranyos Teleki-jutalomra beadott pályázatokról) a legjobb hírek keringenek. A darabok ugyan még a bírák titkai közé tartoznak, de egyik másik vélemény csak elszivárog előlegesen is a közönség közé. Az a híre, hogy a pályavivőjétek között alig van egy két kivétel. Irodalmunk és színművészetünk érdekében igen örvendünk e nyereségeknek, s nagy haladásnak vesszük a múlt évi pályázat óta, a midőn, mint tudva van, ama híressé vált „színvonal alatti“ állapot mondatott ki. Egy valaki most az ellenkezőtől tart s attól fél, hogy most majd azt találják kimondani, hogy a darabok „a színvonal felett“ állanak s majd azért kapnak ki. Nem kell félni.

△ (Pályázat.) A „Gazd. Lap.“ ban olvassuk, hogy azon több rendbeli gazdasági pályakérdésre, melyekre a múlt év elején b. Sina Simon díjakat tűzött, s melyeket a nevezett lap hirdetett ki, múlt hó 31-ig, mint határnapig, 15 pályamű érkezett be, u. m. 1 növénytani, 3 gazdaságépítészeti, 4 a részszázalékról (procentuatio), 6 a mezőgazdasági számadásról, és 1 a baromtenyésztésről szóló; a kitűzve volt földtani kérdésre egy pályamű sem érkezett. E tény igen örvendetes jelensége annak, hogy hazánkban a mezőgazdaság tudományos oldalról is szép előhaladást mutathat fel.

z (Pályázat.) A „Tan. Lap.“ mult évben nmélt. s főt. tr. Ranolder János veszprémi püspök ő excljának megbizásából következő jutalomkérdést hirdetett: „Mikép taníttassék és mikép ne taníttassék tanodáinkban a bibliai történet?“ A beérkezett kilenc pályamű közül nyertes lón Irsik Ferenc szakaszi plebános Szatmárban, dícséretre s közlésre méltónak találtatott még Zsaskocsy József egri káplán és Wittchen János hivatalnok dolgozata.

z (A Kerti Gazdaság) szerkesztője Hutirai Lukács Sándor Hardy-nak a gyümölcsfa nyeséséről irt könyvét szándékozik magyarra fordítva kiadni s ingyen megküldeni mindazon előfizetőinek, kik magukon kívül még három egész éves vagy aránylag annyi féléves előfizetőt gyűjtenek.

+ (A „Budapesti szemle“ IV. füzete) megjelent e napokban. Érdekes tartalmát teszik: János király és a diplomacia. Első közlemény. Szalay Lászlótól. — Virgil II. (Sainte-Beuve után) Székely J. — Geologiai alapnézetek a folytonossági elmélet szellemében. Szabó Józseftől. — Zord idő. Történeti regény. (Folytatás.) B. Kemény Zsigmondtól. — A nemzetközi jog története. I. (Az ókor népei.) Pauler Tivadartól. — Irodalmi szemle. A külföldi regényirodalom. Bérczy Károlytól. — Thackeray jellemzése. — Dickens és az angol kritika. Beranger jellemzése; utolsó dalai. Szász Károlytól.

+ (Lendvai-album). A Hf. szerint többen az írók közül egy pompás Lendvai-albumot terveznek, a megdicsőültnek hiven talált arcképével, jellemképeivel, életrajzával, legjobb szerepei feljegyzéseivel, s életére vonatkozó elbeszélések és költeményekkel.

— E napokban jelent meg illy című munka: „Alapos utmutató és hasznos késikönyv nők számára,“ a ruharajzhoz és annak tökéletes elkészítéséhez, tiz használható nagy minta rajzzal. Kidolgozta Király János. A munkácska ára 30 pkr., a 10 minta rajz 1 pft. — E munka — mint szerzője értesít — nem a rég ismert bizonytalan és hosszas felosztású százalékos (centimeter) mérték után van kidolgozva, hanem saját tanulmány után tizedes (decimeter) mérték után, melly a mellett, hogy sokkal rövidebben van magyarázva, még azon czélszerűség is meg van benne, hogy utána magának mindenki mértéket vehet, s mintát rajzolhat és ruháját tökéletesen elkészítheti. Azért ki e könyvecskét a tiz minta rajzzal együtt magának megszerzi, szorgalma által igen sokat takaríthat meg. Bérmelve megrendelhető (Pesten, Aldunator, 3. sz., 2. emelet, 7. sz. a.) a szerzőnél.

○ (A Sz. István-társulat) lapjai közül a „Kath. Néplap“ 1595, a Kath. Christ“ pedig 628 előfizetőt számlál.

* * (Előfizetési felhívást) bocsátottak közre Bereck Béla és Hang Ferencz id. Dumas Sándor érdekes regényeire. Kisérletüket a „Cecilia“ és „Egy galamb története“ című regényekkel kezdik meg, de ha a közönség pártolása engedi, folytatni fogják a nevezett szerző több regényei fordításával. Az említett két regény 3 kötetben fog megjelenni. A 2 pft. előfizetési ár Budára küldendő — viziváros, fűteza 207. sz.

* * Szelestey László „Hussárok könyvére“ hirdet előfizetést 1 pftjával. E könyvben a szerző a huszárok eredeti sajátságait és életük egyes nevezetesebb momentumait akarja följegyezni, megörökíteni.

○ Bulyovszky Lilla értesíti a t. cz. olvasó közönséget, hogy két kötetben megjelenő Utí naplójára még folyó febr. végéig fogad el előfizetéseket helyben 1 ft. 40 kr., postán 2 pftjával; e határidő után a munka szétküldése az előfizetők számára azonnal megkezdetik.

— „Nagy-anyó, mint mindenben jó tanácsadó.“ Illy című közhasznú könyvre nyit előfizetést Vörös Eszter Hód-Mező-Vásárhelyen. Előfizetési díj 1 pft. Felhívjuk e munkára a női közönség figyelmét, s mindazokat, kiknek rendeltetése az, hogy nagyanyókká legyenek.

— (A prot. Egyházi Népkönyvtár.) Tetétlen (Észak-Bihar), jan. 27. Örömmel nyulok tollhoz, valahányszor népünk erkölcsi, anyagi és szellemi haladását észreveszem, vagy midőn olly eszközöket látok, s tapasztalok, mellyek különösen a nép józan felvilágosítására, a vallásos buzgóság, közérkölciség, s általában az egyházi élet ébresztésére s megszilárdítására czéloznak. Illy irányu a tisztántuli superintendencia által tervezett, s ez év folytán mindenesetre megindítandó „Egyházi Népkönyvtár“, mellynek kiadását, terjesztését a superintendencia mulhatlan rendes teendői közé számítja; — annival is inkább, mivel az Isten igéjének minél szélesebb körü, s a prot. nép minden osztályára kiható hirdetése egyik legfőbb kötelessége, s életfeltétele a prot. ker. egyháznak. Az ige hirdetésének pedig nemcsak az élő

szó, hanem az írott és közrebocsátott elmeművek is eszközei. Lehetlen azért hálás szívvel nem vennünk az egyház virágzását szívükön viselő férfaink hü gondoskodását, s lehetlen nem örülnünk azon páratlan vallásos buzgóságnak, mellyel ez ügyet felkarolni összetett erővel igyekeznek. — Az egyházi könyvtár legnagyobb részben az alsó néposztályra kíván hatni, ennél fogva egész szerkezete, különösen nyelve, világos, tiszta és népszerű lesz; de mindenben olly tisztes és komoly, amint azt az egyházi és vallásos tárgyak természet mulhatatlanul megkívánja. Megjelenik e folyóirat négy egyenlő füzetben, áll 40 nyomott ívből stb. . . . Valóban meg kell vallanunk, hogy mióta a népnevelés jelen rendszere behozatott, ugy látszik, az ég századokon át ohajtott harmatát bocsátá le, hogy megtermékenyítse az ős parlag magyar földet, s megteremje a mivelődés epedve váró gyümölcseit. Meg fogja teremni, ime termő bimbói már is szépen fejlődnek! Adja Isten, hogy mielebb virágzásnak induljanak! —

Boru.

z (Zenedei pályadíjak.) Báró Prónay Gábor ur, a pest-budai hangászegyleti zenede elnöke, azon ajánlatot tette, hogy addig, mig ő elnök lesz, évenként 10 darab arany jutalmat tűz ki a legjobb magyar styblben készített zeneműre. Ennek folytán a 10 darab arany 1858-ra szintén kitűzetett egy régi magyar styblben zongorára készitendő lassu és fris magyar nótára. E pályázat határideje f. é. mart. 15-e. A jutalomnyertes mű a zenede tulajdona marad s ennek költségén „zenedei pályamű“ czim alatt annyi példányban nyomatik, hogy az egylet minden tagjának jusson egy ingyenpéldány.

+ (Új csárdás) a „Szilárda csárdás“ zongorára szerző Thern Károly. Ára 30 pkr.

— (Katona József „Bánk bán“ című) remek szomorujátékát legközelebb Kolozsvárott adták az ott vendégszereplő Szigeti jutalomjátékaúl, ki abban a czimszerepet játszotta. Pesten e darab leszorult a szinpadról, de remélhető, hogy adatásának itt sem álland többé semmi akadály útjában.

M i u j s á g ?

— (Ipárosok segélyezése). A B. P. H.-ban olvassuk: A két testvérvárosban iparos styály oszorult helyzetének tekintetéből s olly czélből, hogy jövőre is a nem saját büneikből eredt balesetek miatt elszegényedett, vagy ideiglenes munka-fennakadásnak kitétetett szorgalmas iparosok részére a kamat-nélküli kölcsönök általi segélyezések lehetőkké tétessenek, Főherceg Fő-kormányzó Ur ő cs. Fensége saját magán pénztárából hatezer pforintot méltóztatott ajándékozni azon legkegyesebb rendeltetéssel, mikép ebből 4000 frt. Pest, s 2000 frt Buda városa számára egy illy segélyezési tőkének első alapítására szenteltessek. — A közelebbi határozmányok közzététele mindkét város tisztathatósága részéről hihetőleg legközelebb fog történni.

+ (A sz. István-társulat) által kiadott „Ifjusági iratok“ V füzete megjelent. Czime: „A vadászok“, vagy az indultosság és boszantás szomoru következményei“ francziából a negyedik kiadás után fordította Alvinczy Ferencz.

+ (Irodalom pártolás és még valami). A P. N. szerint Szarvasra 253 példányban járnak a különféle nyelven megjelenő hirlapok, melly összgeből 215 példány magyar, 32 német, 2 angol, 1 franczia és 3 szláv nyelven jelenik meg. Ugyanazon levelező szerint az ottani gymnasium régiséggyűjteménye egy példányát bírta azon harmincz ezüst pénznek, mellyen Judás a világ Megváltóját eladta (?).

+ (A legkorosabb emberek Pesten). A pesti Lokalblatt szerint, melly előtt nem marad titokban semmi, a főváros legkorosabb lakosai a következők: Munk Mária 98 éves, Lichtenstein Jakab 98, Muslay János 99, Juhász István 100, Knuk Anna 102, Schratz Anna 104, Farkas László 109, és Terno Mórincz 115 éves. Összesen éltek 825 évet.

+ (A földunatoron) jövő tavasszal egy nagyszerű harminczad-épületet fog emeltetni a kincstár, melly az előleges költségvetés szerint hétszáz ezer p. forintba kerülend.

○ (Földrengés.) Pozsegán, mult hó 22-én este háromnegyed 6 után, menydörgésszerű robajjal kísért földrázkódást tapasztaltak, melly északkeletről délnyugat felé vette irányát. A hullámszó mintegy harmadfél másod percig tartott; de kár nem történt.

+ (A vágóvölgyi földrengés) alkalmával némelylek azt hitték, hogy közeledik az ítelet napja, mellyen a világnak, a szentírás szerint össze kell omloni. Egy férjet e természeti tünemény annyira megijesztett, hogy nejét, kitől 24 év előtt elvált, rögtön fölkereste, s vele iamét egybekelt. Ki hitte volna, hogy a földrengésnek az a haszna is van, hogy a szétvált házastársakat ismét összerázza?

+ (A kutak kiszáradása) a havas idő beállta előtt fővárosunkban is napról napra nagyobb mértékben jelentkezett. Legközelebb a redoutépületben levő kut is megszüntette fizetéseit, pedig ez egyike volt a legjobb firmájú kutaknak az egész fővárosban.

+ (Vad kacsák.) A napokban egy sereg vadkacsa uszált s bukdácsolt a Dunán a két testvérváros közt. Vajjon nem a hirlapokból repültek-e oda e kacsák?

+ (Hogy loptak el egy pár lopott ökröt?) Két évvel ezelőtt egy székely atyafiától egy pár ökröt hajtott el valaki csak amugy „Isten fizesse meg“ fejében. A tulajdonos azóta minden fáradsága daczára sem juthatott nyomába a tolvajnak. A legközelebbi gyulai vásárkor azonban a mi székely atyánkfia nagy megbotránkozással látja, hogy két ember épen az ő ökreire alkuszik. Megszolítja tehát a birtokost, hogy csak adja vissza azt a két lábasjóságot, mert Isten ember tudja, hogy azok övéi, ugy loptak el tőle ezelőtt két évvel. De a birtokos mennyre földre esküdött, hogy nem lopta ő azokat, hanem ugy vette jó pénzen, becsületen ember módjára. A dolog bíró elé került. Az ökrök

a bírósági épület udvarán egy karóhoz kötve várták nagy feszültséggel a per eldöntését. Félóra múlva lemegy a bíró a felekkel az udvarra, hogy megtekintse az ökrökre sütött bélyeget, — s hát a per tárgyának se hire se nyoma többé! Mig a felek a bíróság előtt bajoskodtak, valami gazember belopódzott az udvarra, s az ökröket szépen odább hajtotta. Most az alperes kártérítést követel felperestől s a per befejeztéig alkalmasint bele kerül még egy pár ökrébe mind a két félnek a perköltségek fejében.

+ (Sajátságos szerződés). Egy mazuri paraszt és egy popradtkeni lengyel zsidó együtt pálinkáztak a kocsmában. A paraszt egy ideig csak nézte a zsidó hosszú szakálát, s csak amugy magában álmélkodott rajta, hogy lehet azt a csunya rőt jószágot megviselni, de végre nem állhatta meg, hogy ki ne törjön a szó belőle. „Te Mózes, vágasd le szakáladat tőből, s én fizetek neked három tallért.“ A zsidó erre így felelt: „Te János, huzasd ki két ép fogadat, én fizetek neked három tallért, azonfelül szakáladat is levágatom.“ A paraszt semmitsem szólt, (azt is lassan mondta), hanem szépen neki kerekedett, elment a helybeli borbélyhoz, s tíz perc múlva a két kihuzott fogal visszavert a kocsmába. Most már ő is követelte a zsidótól, hogy a három tallért fizesse ki, szakálát pedig vágassa le. De a zsidónak éppen olly rövid volt az emlékezete, mint a minő hosszú a szakála; sehogy sem akart eszébe jutni, hogy ő a paraszttal valamikor ilyen bolond szerződést kötött volna. A paraszt kártérítési keresetet indított ellene szerződés szegésből; a per éppen most van folyamatban.

+ (Augsburgban az ifjaknak) egy közelebb kiadott felsőbb rendelet következtében 18 éves koruk előtt sem dohányozni, sem kocsmába vagy kávéházba járni nem szabad. Ugyanazon rendelet szerint a 18 éven alóli lányoknak tiltva van nyilvános táncz helyeken megjelenni. Képzeli, mennyire örülnek e rendeletnek a trafikánsok, kocsmárosok és a cipészek.

+ (Megáldott házasság.) Egy marktheidenfeldi kéménysöprő (a württembergi királyságban) néhány nap előtt kereszteltette meg harminczegyedik gyermekét. Az apa jelenleg harmadik házasságban él. E család alig fog egyhamar kihalni.

+ (Hol termelt a legnagyobb disznó?) A disznók legnagyobbika megérdemli, hogy születéshelye, ha a poeták által nem is, legalább az ujdondászok által megénekeltessék. Tehát a legnagyobb s jelenleg is élő disznó Liebenowban Poroszországban pillantotta meg először a napvilágot. Ennek a porosz sertés murphinak hossza 7 láb 4 hüvelyk, magassága pedig 4 láb 1 hüvelyk. Valamely ártatlan ember azon észrevételre fakadhatna, hogy ennél nagyobb disznók is vannak a világon.

+ (Dühös Othello.) Nantesban Franciaországban mult hó 26-án Rossini Othelloja adatott. A czimszerepet Duprat énekelte, még pedig olly lelkiismeretességgel, hogy buzgalma csaknem valódi Othellová tette.

Ugyanis a végjelenetben egészen elfeledkezett arról, hogy az egész csak játék, s törével olly hevesen rohant Desdemónára, hogy rajta véletlenül sebet is ejtett, de szerencsére mindkettőjüknek, nem veszélyeset. Othello ezeszer bocsánatot kért hevességeért, s hiszszük, hogy a szelid Desdemona örömet megbocsátott neki, csakhogy jövőre ne legyen olly féltékeny, s ne akarja őt ártatlanul meggyilkolni.

+ (A „Leviathan“ nevű óriáshajó) végre valahára engedett a közki-vánatnak, vizre szállt mult hó 31-én roppant bámuló sereg jelenlétében. Jelenleg Deptford átellenében a Themse hátán várja további sorsát. Sokat vesződtek vele az angolok, ezer meg ezer forintjukba került, míg rá tudták birni e lépésre. A különféle gépeket, mellyeket makacssága megtörésére használtak ellene, ugy izzé-porrá zuzta, hogy jóra való sem válnék belőlök. Ha néha pár lépéssel előbbre tolhatták, a hírlapok azt, mint fontos eseményt, siettek azonnal kikürtölni. A hajdani rátótiak bizonyára kevesebb teketóriával végeztek volna a makranczos óriással. Csak egy véka borsót hintettek volna szét a hajó oldala mellett, azután egy pár száz izmos hátat neki feszítének s meg lett volna oldva a gordiusi csomó.

+ (Ausztráliában) úsnak jelenleg legtöbb aranyat. A mult é. ben 100 ton-nát vittek ki onnan, a mi sem több, sem kevesebb, mint 2000 mázsa. Érdekes volna tudni, hogy hány embernek a fejét lehetne vele aranyba foglalni?

— Erdélyben, Maros-Illyén, január 28-án tánczvizalmat rendeztek az ottani igen szegény és elhagyatott ref. imaház tornya bevakoltatására. Tudósítónk szerint illy szegény templom aligha létezik több a hazában. Eddigi fennállását is m. b. Bornemisza Ignáczné Katona Klára asszonynak köszönhetni, ki azt saját költségén építtette, de bekövetkeztek az 1848. év viharai s a torony vakolatlan maradt, s azóta alig fordult rá több figyelem. A jótékony célú tánczvizalom létesítésében legtöbbet fáradozott helybeli polgár Erdélyi János ur nevével; övék leginkább az érdem, hogy a diszes vizalmon a vidék számos előkelői s minden rangu, rendü és hitfelekezeti tagjai számosan összegyülekeztek s a fentirt célra e vizalomból 34 pftnyi tiszta jövedelem jutott.

— Élesden (Alsó-Bihar) jan. 31-én az ottani ref. egyház javára tánczvizalom tartatott; mellyben az odaváló és szomszéd vidékbeliek közül is, — a hely csekély minőségéhez képest — számosan vettek részt. Szünet közben helybeli lelkész t. Váczy József ur, Petrus Jánossal — ki a tánczvizalom rendezője volt — a közönséghez intézett lelket emelő beszédekben, azon kegyeletteljes pártolásért, minélfogva e szent célt részvétükkel előmozdítani szivesek valának, az egyház nevében nyílt köszönetüket fejezik ki. A begyült jövedelemnek két harmadával a költségek fedeztettek; egy harmada pedig, melly 21 pft. 7 krt tészen, az egyház pénztárába tétetett le.

— Szentesen (Csongrád) február 8-kán az ottani kórház javára fényes tánczestély lőn rendezve.

— (A csallóközi vízművek.) Olvasóink emlékezni fognak a lapunkban most folyó „Csallóközi utiképek“ azon helyére, hol a csallóközi nagyszerű

vízművekről levén szó, azon észrevétel közöltetik, hogy a művek fölötti fölirat nem egészen méltó azok nagyságához, s hogy általában az epigraphikalís stýlt, mellyhez a latinos időszakban olly jól értettünk, mindig jobban felejtjük. Ennek mintegy czáfolatául küldetett be hozzánk egy nyilatkozat, mellyből megtudjuk, hogy az illető vizszabályozó társaság illy természetű föliratról hivatalosan gondoskodik s jóváhagyása megnyerése végett többi között uton van a következő javaslat:

„Im vándor! e mű Csallóköz erénye,
Mellyet sebze s csala zordon idő kénye.
Véged család! Nagy Széchenyink szavának
Itt akarat és tett vas jelt állítának.“

Nem akarjuk előre elítélni e javaslatot, mellyet ezennel a közönség ítélete alá terjesztünk, de azt tartjuk, hogy az effélék megírására, vagy valami elismert tehetséget kelle fölkérni, vagy éppen pályázatot hirdetni.

Vidéki hírek.

Igló (Szepes), febr. 2. (Kisvárosi multság hajdan és most.) Csupa kedves ujdonságokkal szolgálók. — Másutt véres háborúk, hamburgi krízisek, párisi attentátok, földindulás, égszakadás rémülettel töltik el a világot; minálunk ennek semmi nyoma. Hála Istennek! — Adunk bált, soiréet, tarisznyás házimultságot, vulgo pikniket, szóval: eszünk, iszunk, tánczolunk, énekelünk. Énekelünk pedig illyeténképen:

Az igazi magyarnak
Nem kell gérok, nem kell frak,
Egy iteze bor kezében,
Szép menyecske ölében.

Hanem azért frakkot viselünk. Igy láttuk azt gömörmezei szomszédainktól, kik szintén frakkosan tanítottak minket a minap erre a nótára.

Mondom, csupa merő boldogság az életünk. Csak multkor is fényes bált tartottunk. Ragyogó diszitmények, képek, tükrök, draperia, Mózsés cigánybandája, tömérdek viros posztság hajdon, mindenható szemek, angyali alakok, karcus termetek, biboros ajkak, cukros sütemények, limonádé, csokoládé . . . . térdig jártunk a rózsába.

És mind ezen rózsára aztán két pengő forintos champagnit iszunk, mellyről azt szoktuk mondani, hogy nem ér semmit, ha nem „nóbel.“ — Másnap reggel szép azután az az általános macska-siralom (a mint egy valaki elnevezé a német Katzenjamert)!

Urambátyám azt mondja, hogy ezelőtt, még csak tíz tizenöt évvel is, sokkal egyszerűbbek, de annál eredménydusabbak voltak az illyen kis városi bálók. Nem volt ott semmiféle drága parádé a falakon, hanem volt egy kis zöld galy, volt a terem szögleteiben egyegy fenyűágakból készült lugos, abba pedig beletévedt egyegy fiatal pár, elmondá szíve keserű kinját, s lett a bál után boldog házasság, a mint dukál. Nem bámészkodott akkor a fiatal ember a tetőre, a falakra, cigányra, s tudj Isten hová, hanem szépen belebámult a leányok szemébe, s ez elég volt neki, hogy egészen oda legyen. A szünórát sem használta a fiatalság borozásra, ezt az öregeknek hagyta; hanem rögtönzött egy kis játékot, körbe állott a leányokkal, s kergették, fogdosták egymást, hogy öröm volt nézni. Azt akarta mondani urambátyám, hogy azok az egyszerű patriarchalis szokások egészen elenyésztek a vidéken is, hogy az a fényűzés és azok a nőnevelő-intézetek igen sokat változtattak a házasságról boldog fogalmakon a fiatal emberek agyában. Igaza lehet, csakhogy urambátyám philosophiája régóta kiment a divatból. (Pedig nem ártana, néha rá is hallgatni. Szerk.) — Egyébiránt nem is akarja ő a világ folyását zavarni; hanem eljár szép csendesesen a casinóba, s ha végig olvasta az „Augsburgi Allgemeineinét“ és a lipcei „Illustrirte Zeitung“-ot, és az „Ost-Deutsche Post“-ot, meg ráadásul néha egy magyar lapba is bele néz: akkor pipára gyújt és senkinek a világon, legfeljebb az ultimónak mond kontrát.

Asszonyoném eddig a casinóba még ugyan nem jár, mint ezt egyik vidéki városról olvastuk, hanem azért a „Czapári-Zwick“-ben gyönyörű előmeneteleket tesz. Virággik e kedves játék nemcsak minálunk, hanem még inkább a szomszéd Lőcsén, a hová ezt a játékot hajdan a H. . . banisták hozták be, kik napestig kauflabétoztak, mogyoróra és dióra, s e két cikket akkori időben szokatlanul megdrágitották. Lőcséről hozzánk is átjött ez a veszedelem, s mondhatom, hallatlan jól foly mellette a multság. Egyéb élvezetekre, mellyeket zenészet, színészet más boldogabb halandóknak nyujtanak, itt csak gondolni is vakmerőség. Azt pedig okszerűen senki sem kívánhatja tőlünk, hogy ezek kedvéért Kassára vagy Miskolcra járjunk be ide-oda 20—30 mérföldet. A színészetet is jobbára csak német vándor színészek működéseiből ismerjük. Különbben ez is jó, ha egyéb nincs. — Volt itt ezelőtt pár évvel egy fiatal műkedvelő társaság, melly a sorstól sujtottaknak gyakran nyujtott enyhet, s azon felül a közönségnek sok kellemes multságot, — de ezt sem kímélte meg az idő vasfoga, ki megöszült, ki megkopaszodott, ki elköltözött — és nem látunk új sarjadékat, melly annak helyét betölthetné. Igy vet véget minden földi dicsőségünknek a vénség. Szerkesztő ur, ez igen szomorú! (Fiatalodjatok meg, mint a sasok! — mondja az irás. Szerk.) — Carlomagó.

Egyveleg.

° Egy tejárus ujdonatuj kalapjában ballagott a város felé. Midőn egy hidon menne át, a szél kikapta kalapját s a vízbe hajtotta, hol csakhamar elmerült. „Isten neki — sohajtott a tejárus — vízből kerültél, s a vízé lettél!“

° Egy öreg erdész elhatározta magát, hogy leteszi az erdészvizsgát. „Tud-e ön köbgyökeret kivonni?“ Kérdék tőle a vizsga alatt. „Csak tessék előbb köbfát teremteni, a gyökérét hiszen majd kihuzom“ — felelt a jó öreg.

△ Egy nyomorult koldus bizonyos uracs ajtaja előtt könyörgött se-
gélyért Isten nevében.

Itt van ni — szolt az uracs — markába nyomván a koldusnak az alamiz-
nát, hanem, öreg apó imádkozzék az Istenhez, hogy muljék el a fejfájásom.
Könyörgöm alásan — felszólalt a koldus — azon én segíték, ha meg-
mondja az urficska, mitől fáj?

Mitől? bizony jó öreg, tegnap sok bort ittam, az ártott meg.

Hm, ugy hát tessék bort inni.

Micsoda? bort? hiszen az okozta a fejfájásomat.

Hallom, hanem csak azt igyék az urficska.

Hátha nem fog használni? — kérdést tón az uracs.

Ujra igyék — nógatá a koldus az uracsot.

Öreg apó, kend részeg? a józan fő illy ostoba tanácsot nem adhat, majd
mi lesz ugy belőlem, ha egyre iszom?

Semmi más urficska — szolt végre a koldus — mint az, a mi belőlem.

△ Jelen van-e mindenütt az Isten? — kérdé a tanonczot a tanító.

Az Isten mindenütt jelen van, — felelé a tanoncz.

Hát itt az iskolában jelen van-e?

Igen is jelen.

És oda haza a pinczékben jelen van-e?

Rövid gondolkodás után bátran igy felelt a tanoncz: Nincs.

Ugy hát nincs mindenütt jelen, vágott szavába tanonczának a tanító.

Kérem alásan ott még sincs jelen — válaszolt végre a tanoncz — mert
nekünk nincs pinczénk.

Mintai.

— *Féltreértés.* — Y. helységben keresztapának hivta meg földesurát a
czigány. — Jól van, mond az ur, elmegyek, de ugy, hogy én adjak nevet a
fiadnak. — Nem bánom istálom, kap rajta a czigány, hát hogy parancsolja a
tekintetes ur? hogy kereszteljük? — *Aladár* lesz a neve. — Jaj, kérem alá-
san, ne csufolódjon velünk a tekintetes ur, már hogy kívánhat olyat, hogy
én *Kanagárnak* hívjam a fiamat. — Az ur erre elnevetvén magát, még inkább
sürgette a dolgot, mondván: „Hisz, bolond, a szomszéd X. uraság fiát is ugy
hívják; pedig már az ur!” — Na, jól van hát, legyen, nem bánom, felel rá a
czigány, *Kanagár*. — A keresztelő után pár nappal elmegy a czigány a szom-

széd urasághoz, kinek csakugyan volt *Aladár* nevű fia. — „Szerencsés jóna-
pot kívánok a tekintetes uraméknak, hát hogy van a kis *Kanagár* urfi, az én
fiamat is ugy hívják hogy *Kanagár*.” — Eleinte bámultak, később jót nevet-
tek a czigány ostobaságán.
Szamosközi.

+ (*Macskakórház.*) Mégis csak szereteméltó emberek azok a müzül-
mánok! Nem isznak ugyan sem bort, sem pálinkát, sem egyéb nemü szeszes
jóságot, (mert vallási törvényeik tiltják); de azért birnak sok olly jó tulaj-
donnal, mit a bor- és pálinka-, sőt még sörivőknl is hiába keresnénk. Illy
dicséretes tulajdonuk azon gyengéd figyelem, melylyel ez állatok s főleg a
macskák iránt viseltetnek. Van Aleppóban egy macskakórház, melylyet sok
évvel ezelőtt egy emberséges müzülmán alapított, ki a macskákat rendkívül
szerette. E kórház egy régi mecsetből alakítottatott át, s gazdag alapítvánnyal
bir; vannak rendes hivatalnokai és szolgálói, kik a kórház ügyeit vezetik, s az
ápolással foglalkoznak. E jótékony intézetbe olly macskák vétetnek föl, mely-
lyek vagy betegek, vagy az öregség sulyos terhe alatt nyögven, életüket saját
emberségükből nem képesek fentartani, vagy végre szolgálaton kívül, azaz gaz-
dátlanul állanak a nagy világban, s nincs hova lehajtsák árva fejüket. Itt
mindezen macskák gyengéd ápolást, élelmezést és biztos menhelyet nyernek.
Képzeltetni azt a gyönyörűséges zenét, melylyel az a sok száz meg száz
macska, ki nyivákolva, ki dorombolva, gyönyörködte az emberséges mü-
zülmán füleket.

* * Egy keleti, mahomedán rege, azt mondja a *borról*, hogy midőn Noe
a legelső tökézt ültette, rá jövő éjjel, a sátán felkúszott a pokol kéményén,
oda ment a tökéhez és igy szolt hozzá: „Várj csak kedves töké, megtrá-
gyázlak.” És először báránynak, aztán oroszlánnak, végre sertésnek vérevel
megöntöze a töke gyökerét. Ezért van az, hogy a ki mérsékelve iszsa a bort,
szelid, mint a bárány, ki jócskán iszik, bátor, mint az oroszlán, de ki mértéken
tul vesz belőle magába, ollyan, mint a disznó, melly a sárba heveredik. Mit
ki nem talál a török!

* * *Londonban egy agg szüs* egy millió hagyatékának örökösül, — mel-
lőzve minden rokonait — egy hozzá egészen idegen s általa csak látásból
ismert fiatal leányt nevezett ki, miért? — mert kék szeméinek színe tökélete-
sen hasonlított egykori imádotjának mellény-gombjaihoz.

Színházi napló.

Péntek, febr. 5. „*Észak csillaga*“ opera 3 felv. zenéjét szerzette *Meyerber*.

Szombat, febr. 6. *Piatti Alfred*, violoncelloművésznek Londonból hang-
versenye; ezt megelőző „*Párisi adós*“ vigj. 1 felv.

Vasárnap, febr. 7. *Gönczy* vidéki színész föllépteül: „*Anagyapó*,” nép-
színmű 3 felv. *Irta Szigligeti*. A vidéki vendég sok ügyességgel játszotta a
nagyapót s tetszéssel fogadtatott.

Hétfő, febr. 8. „*Ilka*“ opera 3 telv. *Dopplertól*.

Kedd, febr. 9. *Piatti Alfred* gondokaművész bucsu-hangversenye. —
„*A szép molnárnő*“ vigj. 1 felv.

Szerda, febr. 10. *Ira Aldridge* néger színész első föllépteül „*Othello*“ szo-
morjáték 5 felv. *Shakespeare*től. — A közönség szünni nem akaró taps-al üd-
vözlé régi kedvenczét, kinek játéka ma is legnagyobb lelkesedésre ragadá a
fuladásig megtelt házat.

Csütörtök, febr. 11. „*Kunok*“ ered. opera 4 felvonásban, zenéjét *Irta*
Császár György.

Szerkesztői mondanivaló.

1706. *Gyöngyösre B. G.* — A több izben sürgetett „*Gyámbot*“ című könyv,
ugy tudjuk, készen van, s e napokban fog átadatni előfizető közönségének.

1707. *Falu-Battyánra F. J.* — A Vasárnapi Könyvtár őnt illető példányai most
már rendben lesznek, a rendelkezés megtörtént. — Sajnálva olvastuk, hogy ott a „köz-
ségi könyvtárnak híre sincs, hogy a kiknek kellene, semmit sem tesznek, s hogy minden
alszik.“ De azon örvendünk, hogy őnt a pénzhány többé nem akadályozza az előfizetés-
ben. Sok illy derek földmivelő gazdát!

1708. *A csallóközi vízművek érdekében.* Nem eléggé világos cikk, legalább
nem láthatjuk át belőle a közzététel szükségességét. Az ok nélküli szószaporitást pedig
kerüljük. Közölhető részét az illető helyen.

1709. *Julesához, majd Amalishoz,* hol Dombegyházára, hol Szent-Mártonra. —
Egyszer valaki azt akarta bebizonyítani, hogy Nabukodonozor magyar szó, s azt jelenti:
napba kotonozó. Azt felelték neki, hogy biz a magyar szó, de egyebet jelent, azt t. i. hogy:
ne bolondozzon az ur! — Tudja ezt már minden gyermek. Azért azt mondjuk önnek,
hogy: *Nabukodonozor!*

(NB. Ugyanezt mondjuk még sok más ismeretlen egyéniségnek, kik az irodalom
komoly céljait felfogni nem képesek. Csupa Nabukodonozor!)
1710. *Homokra K. E.* — Nagy örömmel vettük a közleményt. A többit kérjük.
Nem fogunk vele visszaélni, de itt minden sor kincs, melylyet kötelességünk össze-
gyűjteni.

1711. *Barczánfalvára.* Ujabb tudósítását mellőzni vagyunk kénytelenek.

1712. *Temetőben. Szép a hegyi élet.* . . . Nem közölhető. Az utóbbiról Petőfi
óta annyit verseltek már, hogy ember legyen, a ki új alakban tüntesse fel a tárgyat. Nézze
például az ön szerencsétlen utolsó stropháját:

„Szép vagy nekem alföld, kedves szülőföldem,
Maradj hegyi élet, nem cserélek véted,
Amde még szebb volna, — ha babám itt volnál,
Itt volnál ölembé s játszadoznék véled!”

Talán még meg is köszönné, ha valaki játszadoznék a babájával! Lám, azért kell minde-
nekelőtt — grammatikát tanulni, azután babára gondolni.

1713. *Guszonára.* Sok van e cikkekben, a mit kinyomatni nem lehet, — de illő
változtatásokkal talán közölhetjük.

1714. *H.-M.-Vásárhely. V. E.* — A régi okleveleket igen szívesen vesszük, s ha
arra valók lesznek, valamelyik tudományos intézetünknek fogjuk átszolgáltatni. — A
„mutatványról“ csak akkor szólhatunk, ha láttuk. Elvárjuk.

1715. *Gergely diák.* Történeti beszélyről e félévre már gondoskodtunk, melylye
legközelebb meg is fogunk kezdeni. „*Gergely diákra*“ csak a jövő félévben kerülhetne a
sor — addig majd csak végig megyünk rajta.

1716. *Vigasz.* Nem igen vigasztalólag kezdődik:

„Nézz végig e földi pályán,
Mit veendesz észre rajta?
Mindenütt csak gasszág honol,
S kiki szívet sok bűn nyomja!”

Nemcsak rossz előadása, de szomorító tapasztalás is egy fiatal ember szájából, a kitől derül-
tebb é etnézeteket várunk. Tiszább pápaszem!

1717. *Elegia. A megcsalatott.* stb. Ne nehezeltjen ön, ha újra „*visszarasztozólag*“
szólunk. Ön a magyar verselés titkaiba még legkevésbé sincs beavatva, ámbár költői me-
legség nyomaira akadtunk verseiben. Tanulmányozza ön szorgalmasan jobb költőinket.
Akkor nem fog ön illy szabadságot megengedni magának:

„ — — — szívetem nem lát földi öröm.”
Vagy:
„ — — — a tiszta szerelmet
Meg nem szüntet az idő folyása!”

A „*rejtett szót*“ közölnök, de olly kevésbé van elrejtve, hogy az első két sorból csak az
nem találja ki, a ki nem akarja. Ha mi azután a ma divatozó mulatságsok szokás szerint
szintén akarnók közleni a kitaláló előfizetők neveit, akkor kiadóhivatalunk több kötetből
álló névjegyzékét kellene közzé tennünk. Erre pedig nem vállalkozhatunk.

1718. *Nagyváradi névtelenek.* Adjon Isten sok boldog névnapot! — Egyéb
mondanivalónk nincs. Legfőlebb még azt tehetnők hozzá, hogy ön gondolkodni vagy nem
szeret, vagy nem tud.

1719. *A dalló leány.* Ez már nekünk való. Megtartjuk magunknak és sejtelmé
szerint „*marad feledve a poros pandekták között.*“

1720. *Farsangi érzet.* Nem szokták az efféléket kinyomatni; otthon szoros házi
használatra jó. — A hirdetésményeket a kiadóhivatal kezeli. Tessék beküldeni a hirdetni-
valót, s az érte járó díj jegyzékét majd elküldi a hivatal.

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-orosz naptár	☉ Nap-		Izraellit. naptár	☾ Hold-	
			kelet	nyug.		kelet	nyug.
Február							
14 Vasár.	C Quin. Bál.	C Fars.	2 EGY. BA.	7 12	5 19	30	7 35 6 8
15 Hétfő	Faustin	Georgia	3 N. bjt. kezd.	7 9	5 20	1 Adar	7 51 7 18
16 Kedd	Juliana H. h.	Samu	4 Izidor	7 7	5 22	2 (Ros.)	8 6 8 33
17 Szerda	Donát. H. †	Theodul.	5 Agatha	7 5	5 24	3	8 23 9 51
18 Csütört	Jéz. Kr. őseb.	Flavián.	6 Bukol p.	7 4	5 25	4 (halála)	8 39 11 11
19 Péntek	Piacz. Konr.	Susanna	7 Pathen p.	7 1	5 27	5 Jakob	9 1 * *
20 Szomb.	Eleuther p.	Nemes.	8 Tódor v.	6 59	5 29	6 S. Ant	9 28 0 33
Holdnegyed: ☾ Első negyed 21-én 2 óra 14 perczkor reggel.							

TARTALOM.

Szabó Ádám néptanító (arckép). V. . . . — Emléksorok Petőfitől. — Egy kis kü-
peny története. Szendrey Julia. — A nemzeti lovarda Pesten (képpel). — A III. Na-
poleon császár elleni merénylet (képpel). — Csallóközi uti-képek III. (képpel). — A
kisdődöda. Könyves János. — Emlékezés a kolozsvári iparkiallításra (rajzzal). —
Igénytelen szó a naptárak ügyében. Pap Mihály. — Egy kis arab rege. — Jancsó huszár.
Mártonfi J. — Farsang bolondjai (képpel). Kakas Márton. — Irodalom és művészet.
Mi újság? Vidéki hírek. Egyveleg. Színházi napló. Szerk. mondanivaló. Heti naptár.

Felelős szerkesztő: **Pákh Albert.**